

"Azəriqaz" rəhbəri həbsin bir addımlığında

ANA XƏBƏR

Qarabağ qaziləri sosial tələblərlə bağlı mitinq keçirəcək

Hürriyyət

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

№17 (3215) 24 May / 2022-ci il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

Türkiyənin Finlandiya və İsveçlə "köhnə hesabı"

Ankara NATO-nun "Skandinaviyaya doğru genişlənməsi"ni niyə istəmir: keçmiş "səhv"lərini təkrarlamaq istəmir, yoxsa...

6

GÜNÜN NƏBZİ

Siyasət

Brüssel görüşü hansı nəticələrlə yekunlaşdı?

Vüqar Bayramov: "Görüşün nəticələri bir daha təsdiq etdi ki, Cənubi Qafqazda dayanıqlı sülh mümkündür"

8-9

Xəbər

İlham Əliyevin Brüssel görüşü təqdir olundu

"Əsirlərin, itkin düşən şəxslərin mübadiləsi və geri qaytarılması məsələlərini də özündə ehtiva edən görüş müsbət dəyərləndirilməlidir"

2

Cəmiyyət

Millətimizin təhqir olunmasına susanlar prezidentlə bir cərgədə oturmamalıdır

Düşmən Şuşada yallı gedib kabab yeyəndə, bizim "qeyrətli" qələm sahiblərinin birinin səsi Egey sahillərindən gəlirdi, biri də Qəbələdə vücuduna qulluq edirdi

4

Elm

Astronomiya elmində 4 böyük kəşfə imza atan azərbaycanlı həkim

Onun kəşflərini Elmlər Akademiyası niyə təsdiq etmir?

11

Ölkə

"Bu kimi əngəllər bizi mübarizəmizdən saxlaya bilməyəcək"

Böyükağa Abdullayev korrupsioner, rüşvəxtor məmurlara çağırış etdi...

10

Mövqe

Rusiya-Ukrayna savaşı dünyanı aclığa aparır

Qubad İbadoğlu: "Belə vəziyyət Azərbaycanı da təsirləndirəcək, lakin bizdə davamlı qıtlıq olacağını gözləmirəm, kəskin bahalaşma isə qaçılmazdır"

5

Söhbət

"Sözə oynamaq mənim üçün hobbiyə çevrilib"

Səhər Əhməd: "Özümü şairliyə qoyub, övladlarımın həyatını qaralda bilmərəm"

14

Ruhumla dilə gəldim

(Şəhid Məmmədov Rasim Əbdül oğlunun dilindən...)

Nə gözəldir vətəni azad görmək. Cismimizlə toxunmaq da ruhumuzla vətəni başdan-başa süzürük. Həyatı dərk edəndən mən vətənin sinəsini dağlı görmüşdüm. O qədər düşmənin vətənə təcavüz etdiyini eşitmişdim ki, artıq uşaq olmaqdan yorulmuşdum. Bir an öncə böyümək istəyirdim. Mən də vətənin keşiyini çəkən doğmalarım kimi vətənə keşik çəkmək üçün tələsirdim.

7

Əsərli elm - elmlə əsər

"Elmsiz əsər, əsərsiz elm ola bilməz"
Mark Pollian Virtuvini

Məlumdur ki, Naxçıvan memarlıq məktəbi Azərbaycan maddi-mədəniyyət tarixində, Azərbaycan memarlıq mədəniyyəti isə dünya memarlıq tarixində çox yüksək yerlərdən birini tutur. Bu gün memarlıq mədəniyyətimizə çox sayda əsərlər həsr olunsada, hələ də bu sahədə öyrənilməsinə gözləyən çoxlu məsələlər vardır. Buna görə də memarlığımıza həsr olunmuş hər bir əsər milli mədəniyyətimizin öyrənilməsi və tanındılmasında ciddi xidmət kimi qiymətləndirilməlidir.

3

Şəhid

Baxış

Tom Kruzun boyu bir anda necə uzandı?

O, hətta 1,75 metrlik Keyt Holmsdan boy fərqinə görə seçilmir...

Tom Kruzunu necə tanıyırsınız? Çox gənc yaşlarında başladığı kino karyerasını sürətini azaltmadan uğurla davam etdirən aktyor... Bəlkə də bəzi həmkarları ilə müqayisədə çəkiliş meydanlarında daha sərt və bərk bir ulduz... Olduqca iddialı... 59 yaşına çatmasına baxmayaraq, hələ də gənc görünüşünü qoruyub saxlaya bilən aktyor. İş o yerə çatıb ki, bəzi təhlükəli səhnələrdə kaskadyorlardan istifadə etməyə belə ehtiyac duymur. O, Hollivud məşhurlarının çoxunun üzvü olduğu "Scientology" təriqətinin liderlərindən biridir. illərdir danışılan iddialara görə, keçmiş həyat yoldaşı Keyt Holmsdan boşandıqdan sonra qızı Suriyə maraqlı göstərməyən ata... Nikol Kidmanın keçmiş həyat yoldaşı... Hollivudun ən qısa boylu aktyorlarından biri...

Hollivudun ən qısa boylu aktyorlarından biri...

Bütün bunlar Tom Kruzunu tanımaq üçün gözle görünən detallardır. Amma başqa bir məqam da var ki, heç kim Tom Kruzunu "uzun boylu aktyor" kimi qəbul etmir! Əla fiziki görünüşü olsa da, Kruz Hollivudun ən qısa boylu kişi aktyorlarından biridir. Bu xüsusiyyəti onun keçmiş həyat yoldaşları Keyt Holms və Nikol Kidmanla birlikdə olduğu zamanlarda daha çox diqqəti çəkib.

Tom Kruz ötən gün baş rollardan birini oy-

nadıq "Top Gun: Maverick" filminin ardıcıl iki premyerasında qırmızı xalıda göründü. Kruz əvvəlcə 75-ci Kann Film Festivalında, sonra isə filmin London premyerasında qırmızı xalının ən diqqətçəkən qonağı olub.

Kruzun filmin Lester meydanında premyerasında Kembridj hersoqu Şahzadə Uilyam və onun həyat yoldaşı Kembridj hersoginyası Ketrin və ya mətbuatda deyildiyi kimi Keyt Middletonu "ev sahibi" kimi qəbul etməsi diqqət çəkib. Xüsusən də filmin nümayiş olunacağı salona qırmızı xalçadan girərkən Keyt Middletonun əlindən tutaraq, pilləkənləri qalxmasına kömək etdiyi anlar maraqlı səbəb olub. Daha dəqiq desək, burada Kruz və Keyt Middleton bir araya gələndə bir detal diqqətdən qaçmayıb. Hətta bu, sosial şəbəkələrdə də gündəmin əsas mövzusa çevrilib.

Boy fərqləri görünmədi...

Gələk o maraqlı detala... Məlum olduğu kimi, Keyt Middleton ailənin hündürboylu üzvlərindən biridir. Boyu 175 sm olan Middleton gündəlik həyatında buna üstünlük verməyə də, qatıldığı tədbirlərdə dikdaban ayaqqabı geyinir. Beləliklə, onun əri, 191 sm boyu olan Şahzadə Uilyamla aralarındakı boy fərqi balanslaşdırılır. Necə oldu ki, 175 sm boylu Keyt Middletonla 170 sm boylu Tom Kruz arasındakı fərq qala gecəsinin qırmızı xalısında qəfil-dən "görünməz" oldu...

Bu necə oldu?

Üstəlik, xatırladaq ki, Keyt Middleton qala gecəsində hündürdaban ayaqqabı geyinmişdi. Gecədə diqqətdən qaçmayan və sosial mediada anında gündəmə gələn məsələ budur: Tom Kruz dikdaban ayaqqabıda olduğundan daha uzun olan Keyt Middletonla demək olar ki, eyni boyda görünür.

Bu müzakirələrdə diqqət çəkən bir iddia da gündəmədir. Bu da ondan ibarətdir ki, Tom Kruz ayaqqabısının içərisinə boyunun daha

uzun görünməsinə kömək edən içlik yerləşdirir. Qala gecəsində geyindiği ayaqqabıların dabanı da bir qədər hündür olduğundan, onunla yanındakı insanlar arasında boy fərqi "qapanır".

Əslində Kruz ilə bağlı bu iddia illərdir gündəmədir. Bununla bağlı müxtəlif nümunələr də var. Məsələn, 2010-cu ildə Kruz Kameron Diazla birlikdə rol aldığı "Cəngavər və Gündüz" filmində qırmızı xalçasında rol yoldaşı ilə demək olar ki, eyni boyda görünürdü. Bu arada xatırladaq ki, Kameron Diazın boyu 174 santimetrdir. İddialara görə, oyunçunun ayaqqabısına yerləşdirilmiş içlik Kruz və Diaz bir araya gəldikdə onların boy fərqi azaldır.

Tom Kruzun keçmiş hə-

yat yoldaşları Keyt Holms və Nikol Kidman da Hollivudun uzunboylu aktyorlarıdır. Keyt Holmsun boyu 175 sm-dir. Nikol Kidman isə 180 sm boyu ilə film dünyasının ən uzun qadın ulduzlarından biridir.

Kruz əslində təbii halında olduqda, keçmiş arvadlarının yanında onlardan çox qısa görünürdü. Amma zaman-zaman boy fərqi "qapanırdı". Sosial mediada yenidən gündəmə gələn iddialara görə, buna səbəb Tom Kruzun ayaqqabılarına qoyduğu içlikdir.

Toy fotosundakı fərq necə "qapandı"?

Heç də təsadüf deyil ki, Keyt Holms ilə toy fotosunda cütlük aralarındakı fərqi baxmayaraq, eyni boyda görünüb.

Tom Kruz Nikol Kidmanla evli ikən Kidmanın hündürdaban ayaqqabılarına üstünlük vermədiyi, birlikdə qatıldığı qalalarda alçaqdaban ayaqqabılar geyindiği o dövrdə mətbuatda tez-tez əksini tapmışdı.

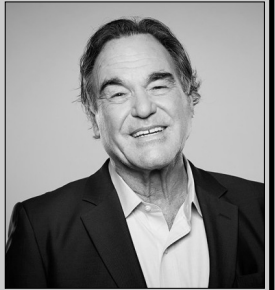
Bütün bu iddialarla bağlı heç bir açıqlama verməyə də, Tom Kruzun "Top Gun: Maverick" filminin premyerasında dabanlı ayaqqabı geyinən Keyt Middletonun yanında çox qısa görünməməsi, onun ayaqqabısını iç hissəsinə qoyduğu içliklə əlaqələndirilir.

Əyləncə səhifəsi

"Putinlə müsahibə" filminin rejissorundan şok açıqlama

Oliver Stoun: "Putin xərçəng xəstəsi idi və təcrid olunmuşdu..."

Amerikalı rejissor Oliver Stoun Rusiya prezidenti Vladimir Putinin xərçəng xəstəliyinə tutulduğunu deyib. O, belə bir bəyanatla jurnalist Leks Fridmanın podkastında çıxış edib.

Qafqaz.media xəbər verir ki, Ukraynaya hücum qərarının "dəlilik, yoxsa strateji hesablanma" olduğu haqda suala cavab verən Stoun qeyd edib: "Mən sizə dəqiq cavab verə bilmərəm. Birincisi, biz bilmirik ki, ona nə deyiblər, kəşfiyyat həqiqətən də ona düzgün qiymət veribmi? Ola bilsin ki, Ukraynada yaşayan rusların nə dərəcədə əməkdaşlıq edə biləcəyi barədə o, yaxşı məlumatlandırılmayıb. Bu, onun müharibənin nəticələrini yanlış qiymətləndirdiyi amillərdən biri ola bilər".

Putinlə tanışlığından bəhs edən Stoun daha sonra əlavə edib: "Putin xərçəng xəstəliyinə tutulmuşdu və mənə, onu məğlub etdi. Amma o, həm də kovid zamanı təcrid olunmuşdu... O, insanlarla əlaqəni itirmiş ola bilər. Amma mən fərziyyə edirəm, dəqiq bilmərəm. Ola bilsin ki, o, Ukraynaya təcavüzün tez bir zamanda həll olacağını düşünürdü".

Xatırladaq ki, Stoun Putinlə 2015-ci ildə tanış olub və 2017-ci ildə onun "Putinlə müsahibə" sənədli filminin dörd bölümü yayımlanıb. Orada, xüsusən də Rusiya-Amerika münasibətlərinin tarixi, həmçinin Suriya və Ukraynadakı vəziyyəti müzakirə edirlər.

Avstriya rusların 254 milyon avrosunu dondurdu

Avstriya Avropanın Rusiyaya qarşı sanksiyaları fonunda rusların 97 hesabdakı 254 milyon avro məbləğində aktivlərini dondurub.

Bu barədə ORF telekanalı kansler ofisinin sənədlərinə istinadən xəbər verib. Telekanalın məlumatına görə, Rusiya aktivlərinin axtarışını Daxili İşlər Nazirliyi yanında Dövlət Təhlükəsizliyi və Kəşfiyyat İdarəsinin tərkibindəki işçi qrup digər idarələrlə birlikdə həyata keçirir.

Mayın sonunda bu cür aktivlərin axtarışını asanlaşdırmaq üçün yeni hesabat sistemi istifadəyə veriləcək.

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

"Hürriyyət" qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik

Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın

mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində

yığılıb səhifələrin və "Futbol+ servis"

mətbəəsində çap edilib.

HR

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

KƏNAN

Dünən ADP İdarə Heyətinin ölkə və beynəlxalq aləmdə baş verən ictimai-siyasi vəziyyətlə bağlı növbəti toplantısı keçirilib. Partiyanın mətbuat xidmətindən "Hürriyyət"ə verilən məlumata əsasən, toplantı iştirakçıları ilk növbədə Azərbaycan və Ermənistan rəhbərlərinin Avropa İttifaqı Şurasının sədri Ş.Mişelin təşəbbüsü ilə Brüsseldə keçirdiyi görüşün nəticələrinə münasibət bildirib.

Əsas mahiyyəti iki ölkə arasında uzunmüddətli sülh sazişinin əldə edilməsinə hesablanan və bu çərçivədə sərhədlərin delimitasiya, demarkasiya olunması, azad edilmiş ərazilərin minalardan təmizlənməsi, əsirlərin, itkin düşən şəxslərin mübadiləsi və geri qaytarılması, Azərbaycan və Ermənistan ərazisindən keçməklə beynəlxalq kommunikasiya xətlərinin işlək vəziyyətə gətirilməsi məsələlərini də özündə ehtiva edən bu görüş partiya yetkililəri tərəfindən müsbət dəyərləndirilib və Rusiyanın iştirakı olmadan keçirilən danışıqların bölgə üçün əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb.

ADP ABŞ prezidenti Co Baydenin 28 May İstiqlal günü ilə əlaqədar ölkə prezidenti İlham Əliyevə ünvanladığı təbrik məktubuna da münasibət bildirib. İdarə Heyəti məktubun məzmununda əks edilən fikirlərin ABŞ və Azərbaycan arasında dostluq, qarşılıqlı əməkdaşlığın bundan sonra daha da dərinləşdirilməsinə stimül verəcəyinə inamını ifadə edib və hakimiyyəti insan haqları, demokratiyanın qorunması barədə məktubda əksini tapan məsələlərə həssas yanaşmağı, xarici siyasətdə əldə edilən uğurların daxili siyasətdə də davam etdirilməsinin, ölkədə söz, mətbuat, insan azadlığının qorunmasında örnek addımlar atılmasının vacibliyini diqqətə çatdırıb.

İlham Əliyevin Brüssel görüşü təqdir olundu

"Əsirlərin, itkin düşən şəxslərin mübadiləsi və geri qaytarılması məsələlərini də özündə ehtiva edən görüş müsbət dəyərləndirilməlidir"

İdarə Heyəti son vaxtlar Rusiya kütləvi informasiya vasitələrində, eləcə də rus rəsmilərinin səsləndirdiyi bəyanatlarda dünyanı nüvə müharibəsi ilə hədələmə, işğalçılıq müharibəsinə bəraət qazandırma, SSRİ dövlətinin yenidən dirçədilməsi meyillərinin kütləvi xarakter almasından ciddi narahat olduğunu qeyd edib və sivil dünyanı bu cür imperialist iddialara qarşı birgə hərəkətə keçməyə, demokratiya qatilləri diktatorlara qol-qanad açmağa im-

kan verməməyə çağırıb.

İdarə Heyəti son vaxtlar NATO-nun əsas fiqurlarından olan qardaş Türkiyənin İsveç və Finlasiya dövlətlərinin alyansa üzvlüyünə müsbət yanaşmayacağı barədə gündəmə gətirdiyi fikirlərin məqsədyönlü şəkildə təhrif edilməsini pisləyib və edilən çağırışların heç də NATO-nun gənişlənməsinə qarşı olmadığını diqqətə çatdırmaqla, bu cür münasibətin adı çəkilən dövlətlərin ərazisində Türkiyənin varlı-

ğına təhlükə yaradan terror qruplarının bəslənməsindən, onların parlament səviyyəsində müdafiə edilməsindən doğduğunu qeyd edib və hakimiyyəti bu məsələlərdə qardaş Türkiyə ilə həmrəy olmağa çağırıb.

İdarə Heyəti Türkiyənin Qars bölgəsində birgə Türkiyə-Azərbaycan hərbi təlimlərinin keçirilməsini məmnunluqla qarşılayıb və hakimiyyəti gələcəkdə bu cür təlimlərin Xankəndi iqtisadi zonasında keçirilməsi istiqamətində hazırlıq tədbirləri göstərməyə çağırıb.

İdarə Heyəti Rusiyanın Ukraynaya qarşı başlatdığı işğalçı müharibəyə bir daha münasibət bildirib və on minlərlə insanın qurban getməsi, çiçəklənən, rifah halında olan şəhər və kəndlərin xarabazarlığa çevrilməsi, əhalinin dincliyinin müharibə vahiməsi ilə əvəzlənməsi ilə müşahidə olunan bu qanlı müharibənin sona çatdırılması üçün dünya dövlətlərinin, xalqlarının vahid cəbhədə yer alması, başda ABŞ olmaqla, Qərbin Ukraynaya bütün vasitələrlə yardım edilməsi, onun ərazi bütövlüyünün, suverenliyinin qorunması sahəsində təxirəsalınmaz tədbirlər görməyə, müharibə təbliğatçısı Putin Rusiyasına qarşı ən kəskin sanksiyalar tətbiq edilməyə çağırıb.

KƏNAN

NEKROLOQ

"Hürriyyət" qəzetinə ağır itki üz vermişdir.

Belə ki, son illərdə qəzetimizlə əməkdaşlıq edən Mürsəl İrəvanlı ötən

həftə - mayın 19-da haqq dünyasına qovuşmuşdur.

Xatırladaq ki, Mürsəl İrəvanlı hər həftə tarixi araşdırma yazıları, bəzi hallarda isə bədii publisistik məqalələri ilə "Hürriyyət" oxucularının görüşünə gəlirdi. Redaksiyamıza daxil olan zənglər əsasında deyə bilərik ki, M.İrəvanlı öz yazıları ilə böyük oxucu kütləsi qazanmışdı.

Təəssüf ki, "Hürriyyət" qəzeti ilə yanaşı, oxucularımız da belə bir yazarı itirdi.

Odur ki, "Hürriyyət" in bütün oxucuları adından Mürsəl İrəvanlının ailə üzvlərinə, doğmalarına, yaxınlarına başsağlığı verir, ona Allahdan rəhmət diləyirik!

"Hürriyyət" in kollektivi

ELAN

Bakı Biznes və Kooperasiya Kolleci tərəfindən 20 noyabr 2008-ci il də Sultanov Əfsanə Akif qızına verilmiş, qeydiyyat nömrəsi 0650 olan diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qarabağ qaziləri sosial tələblərlə bağlı mitinq keçirəcək

Məmur özbaşınalığı ilə üz-üzə qalan, sosial xidmət, reabilitasiya hüquqlarından, ümumiyyətlə konstitusion hüquq və azadlıqlarından məhrum edilən Qarabağ qaziləri çıxış yolunu mitinq keçirməkdə görürlər. Onlar bu yolla problemlərini ali dövlət hakimiyyəti orqanlarının diqqətinə çatdırmaq və həllinə nail olmaq fikrindədirlər.

Qaziləri Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 49-cu maddəsi ilə doğrulan sərbəst toplaşmaq azadlığı hüququndan yararlanmağa məcbur edən birinci səbəb elə sözügedən hüquqa da qadağa qoyulmasıdır. Təsəvvür edin, Qarabağ qazilərinə təkbaşına etiraz etmək hüququna da Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti (BŞİH) qadağa qoyub. Bu isə faktiki Ana Qanunun 28-ci maddəsi ilə doğrulan AZADLIQ HÜQUQUNA QADAĞA deməkdir. Həmin maddənin III hissəsinə görə, hər kəs sərbəst hərəkət edə bilər.

BŞİH isə vətəndaşın sərbəst hərəkətini, təkbaşına piket keçirməyə qadağa qoymaqla, qadağan edib. Eləcə də məhkəmə təminatı hüququna. BŞİH-in qadağasından Bakı İnzibati Məhkəməsinə edilən şikayət 2 günə baxılmalı olduğu halda, 6 aydır baxılıb, nə də qəbul edilən qərar(lar) verilmir.

Məhkəmədən söz düşmüşkən, qazilərin xeyrinə çıxarılan aktlar onlarla illər icra olunmadığı halda, olmayan, saxta icra sənədləri ilə toxunulmaz pensiyalarından belə məhrum edilmələri normaya çevrilib. Fakt: Bakı İnzibati Məhkəməsi borclu ƏƏSMN tabeliyində Dövlət Sosial Təminat Xidməti (sonra DSMF, hazırda Sosial Xidmətlər Agentliyi) 20.06.2016 -cı il tarixli 2-1 (81)-1095/16 sayılı qərar ilə üzərinə qoyduğu öhdəliyin icrasına məcbur etmir, hətta icra sənədi belə verməkdən imtina edir. Amma qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarı və təbii ki, icra sənədi olmadan, məktubla (?) DSMF-in xaricdə müalicəyə ehtiyacı olan, istənilən halda "icra haqqında" qanunun 68.1.2 maddəsinin qazinin pensiyasından vəsait tutulmasını qada-

ğan etməsinə baxmayaraq, "borc" adına 350 manatı tutmasını qanuni sayır! (?)

Qarabağ qazilərinə Prezidentin 26.12.2001-ci il tarixli 613 sayılı fərmanı ilə ayrılan kommunal, nəqliyyat və digər xidmətlər əvəzi 26 manatlıq və Prezidentin 29.12.2000 tarixli 597 sayılı sərəncamı ilə ayrılan 10-14 manat arası aylıq müavinətlərin verilməsindən də imtina edilir. Prezidentin 23.12.2021 tarixli fərmanı ilə qazilərin xidmətdə olan zaman tutduğu vəzifələr üzrə aylıq vəzifə maaşlarına 20 faiz əlavə edilib, lakin "Əmək pensiyaları haqqında" Qanunun 29.2 maddəsi ("bu Qanunun 20-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şəxslərin tutmuş olduqları vəzifələr üzrə əməkhaqqıları (əməkhaqqı, dövlət məvacibi, təminat xərcliyi) SONRADAN artırıldıqda, bu artımlar nəzərə alınmaqla, qulluq stajına görə pensiyalar YENİDƏN hesablanır") əsasında pensiyalarının yenidən hesablanması həyata keçirilməyib. DSMF-in Xüsusi Şərtlərlə Təyinat üzrə Mərkəzi Filialı bunu Konstitusiyaya Məhkəməsinin 15.05.2020 tarixli 20.14 maddəsi əsasında təyin olunmuş pensiyalarla bağlı şərh ilə izah edir. Halbuki, əlilliyə görə pensiya alan Qarabağ qazilərinə qanunun 20.14 yox, 20.16-cı maddəsi əsasında pensiya hesablanır! Məhkəmə yolu ilə də pensiyaların qanuna uyğun hesablanmasına məhkəmə hakimiyyətinin özü qadağa qoyub. Fak-

tiki olaraq məhkəmə ƏƏSMN-in, hərbi -inzibati orqanların vəkili rolunda çıxış edir. Vəkillər Kollegiyası isə ittihat-istintaq orqanlarına, hakimlərə vəkillikdə ad çıxarıb.

Qarabağ qazilərinin reabilitasiya, mənzil-məişət, torpaq sahəsi ilə, sosial infrastrukturla təminat hüquqları da qərəzli ayrı-seçkiliyin, məmur özbaşınalığının qurbanına çevrilib. Təsəvvür edin, başlıca məqsədi,

görevi, adından göründüyü kimi, sosial xidmət göstərməkdən ibarət olan ƏƏSMN tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi 1-ci dərəcəli Qarabağ qazisinə xidmətdən, reabilitasiyasından imtina edir! (?) 44 günlük Qarabağ savaşının qazilərinin əlillik təyinatının qanunsuzluğu da ciddi problemdir. Qarabağ qazilərinin sahibkarlıq hüququna da qadağa qoyulub. İcra hakimiyyəti orqanları qazilərə sahibkarlıqla məşğul olmağa qeyri-yaşayış otaqları ayırmaq əvəzinə, dövlət əmlakını şəxsi (kommersiya -biznes) əmlakları kimi satır, icarəyə verirlər. Hətta məhkəmə qərarı ilə qazilərə verilən əmlak(lar) da Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin rayon icra hakimiyyəti orqanlarının yemine çevrilir.

Qarabağ qazilərinin qəbul olunmaq hüququna son iki ildə pandemiya mane olurdusa, onlayn rejimdə qəbula qadağa qoyulması bir yana, yumşalma qərarından sonra da bu hüquq gerçəkləşmir.

Qarabağ qaziləri ortalıq beş yüz nəfərlik qazinin iştirak edəcəyi 11.06. 2022-ci ildə "Qarabağ qazilərinin sosial-tibbi, məhkəmə təminatı hüququna qadağa son qoyulsun!" şüarı ilə keçirəcəyi mitinqin razılaşdırılması üçün BŞİH-ə müraciət ünvanlayıblar. Görək, BŞİH bu yol qadağanı hansı qanun(suz) maddə(s) ilə əsaslandıracaq?

Məğrur BƏDƏLSOY

Əsərli elm - elmi əsər

Məlumdur ki, Naxçıvan memarlıq məktəbi Azərbaycan maddi-mədəniyyət tarixində, Azərbaycan memarlıq mədəniyyəti isə dünya memarlıq tarixində çox yüksək yerlərdən birini tutur. Bu gün memarlıq mədəniyyətimizə çox sayda əsərlər həsr olunsa da, hələ də bu sahədə öyrənilməsinə gözləyən çoxlu məsələlər vardır. Buna görə də memarlığımıza həsr olunmuş hər bir əsər milli mədəniyyətimizin öyrənilməsi və tanıdılmasında ciddi xidmət kimi qiymətləndirilməlidir. Bu baxımdan, Naxçıvan Dövlət Universiteti Melorasiya və Geodeziya Mühəndisliyi kafedrasının əməkdaşları - memarlıq üzrə fəlsəfə doktoru Qadir Əliyevin, Baxşəli Mazanovun və Heydər Əsədovun "Orta əsr Naxçıvan türbələrində memarlıq xüsusiyyətləri və konstruksiyalarının hesablanması" adlı monoqrafiyaları, məncə, Azərbaycan memarşünaslıq elmində ciddi töhfə kimi dəyərləndirilməlidir.

Hər bir memarlıq əsəri fəlsəfənin köməyi ilə, həndəsə (forma), riyaziyyat (ölçü) və inşaatın (material və texnika) sintez edilməsindən meydana çıxır. Əsərin fəlsəfəsi onun təyinatı ilə bağlıdır. Buna görə memarlıqda hərbi, siyasi, mədəni, sosial təyinatlı əsərlər həm formasına, həm ölçülərinə, həm də inşaat texnikasına görə bir-birindən fərqlənir.

Memarlıq əsərlərinin elmi təhlili də hər şeydən əvvəl, konkret əsərin fəlsəfəsini (təyinatı, təyinatına uyğun quruluşu və estetikası ilə təqdimatı) təyin etməyi, sonra onun forması, ölçülənməsi və inşaat texnikası və texnologiyasını qanunauyğunluqlarını aşkarlamaq vəzifəsini yerinə yetirməlidir.

Müəlliflər öz monoqrafiyalarında eramızdan əvvəl I yüzillikdə yaşamış memarlıq nəzəriyyəçisi Mark Pollian Virtuvinin memarlıq nəzəriyyəsiindən istifadə edərək, bu gözəl əsəri ortaya çıxarmışlar. Virtuvinin "Elmsiz əsər, əsərsiz elm ola bilməz" deymi monoqrafiyanın leytmotivini təşkil edir.

Monoqrafiya ilə tanış olduqda aydın görünür ki, müəlliflər qarşılarına qoyduqları vəzifəni layiqincə yerinə yetirə biliblər.

Məncə, bu əsərin əsas əhəmiyyətini aşağıdakılar kimi sıralamaq olar:

1. Azərbaycan memarlıq sənətinin türklərin tarixi yaşam təcrübəsi ilə əlaqələrinin aşkarlanması. Monoqrafiyada Azərbaycan memarlığının qaynaqlarının Azərbaycan xalqının məişət mədəniyyətində axtarılması, əslində, xalqımızın bu sənətin həmyaradıcılarından biri olduğunu sübut edir. Bu əsərin əsas məziyyəti

Sərdar CƏLALOĞLU

Azərbaycan memarlığının ümumtürk dünyagörüşünün - yaşam fəlsəfəsinin məhsulu olmasını sübut etməsidir. Belə ki, monoqrafiyada tədqiq olunan memarlıq əsərlərinin qədim türk çadır konstruksiyaları əsasında yaradıldığı təkzibə dilməz çoxsaylı faktlarla sübut olunur. Bu sonuncu isə, əslində, ibtidai yaşayış yerlərinin - mağaraların təbii konstruksiyasını özündə əks etdirdiyindən, aydın olur ki, Azərbaycan memarlığı öz kökünü təbiətdən almaqla, insanlıq tarixinin ən qədim sənətlərindən biri kimi çıxış edir.

2. Azərbaycan memarlığının dünya memarlıq təcrübəsi ilə qarşılıqlı təsirlərini sübut etmək. Məlumdur ki, insanlıq mədəni dövrə qədəm qoyduqda və dünya qlobalizasiyaya başladığı ilk gündən mədəniyyətlər qarşılıqlı faydalılıq prinsipi ilə zənginləşməyə başlamışdır. Bu əlaqələr bir-birinə əks iki istiqamətdə inkişaf etmişdir. Bir tərəfdən Azərbaycan memarlığı dünya memarlığına töhvələr vermiş, digər tərəfdən dünya memarlığından bəhrələnərək zənginləşmişdir. Əsərdə müəlliflər Misir memarlığı və Kemah türbəsi ilə bezi analogiyalar aparmaqla, Naxçıvan memarlıq məktəbinin dünyada aparıcı məktəblərdən biri olduğunu sübut etmişlər.

3. Azərbaycan memarlıq sənətinin təbii konstruksiyalarla əlaqələrinin təyin edilməsi. Bir çox elmlər üçün xarakterik olan antropoloji paralellər bu monoqrafiyada da istifadə edilib. Yeni təbii quruluşlarla insan əlindən çıxan konstruksiyalar arasında paralellik tədqiq olunub və maraqlı nəticələr alınıb. Müəlliflər Möminə Xatun türbəsi ilə insan bədəninin döş qəfəsinin quruluşu və bu abidə

dədəki ornamentlərlə iblitz qabığının quruluşu arasında əlaqəni müəyyən etməklə, çox ciddi elmi nəticələrə gəlib çıxıblar.

Haşiyə: Fikrimcə, insan kəlləsinin quruluşu ilə qübbə və tağ quruluşları arasında paralellik aparmaq da sübutetmə baxımından daha uğurlu olardı. Bundan başqa, vaxtilə Xudu Məmmədovun Azərbaycan xalçalarındakı naxışlarla maddələrin kristal quruluşları arasında oxşarlığı kəşf etməsinə uyğun, memarlıq abidələrində kristal quruluşlar, eləcə də canlıların - bitki və heyvanların hüceyrə quruluşları, həmçinin fəzada ulduz assosiasiyalarının düzlüş formaları arasında analogiyaların müəyyən edilməsi əsərin elmi

"Elmsiz əsər, əsərsiz elm ola bilməz"

Mark Pollian Virtuvin

ifadəsi elmdə "qızıl orta" və ya başqa cür qızıl mütənasiblik, hüdudu və orta mütənasibətə bölmə və ya harmonik bölmə adlanır. "Qızıl orta" - hissə ilə tam arasında yaxşı mütənasibəti ifadə edir, hansı ki, hissələrin öz aralarındakı nisbəti və hər bir hissənin tama nisbətinə bərabərdir. Belə mütənasibət təbiətdən aşkarlanmış, sonra elm və incənətə tətbiq edilmişdir. Xüsusən, "qızıl orta" arxitekturala proporsiyalaşmaya və müxtəlif sistemlərə əsaslanır. Fransız keşişi Luki Pacoli bunu "İlahi proporsiya" adlandırmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, "qızıl orta" prinsipi qə-

5. Memarlıq abidələrinin bəzədilməsi və sakramentallığı. Villi Durant "Mədəniyyətin təməlləri" adlı kitabında yazır: "Memarlıq sadəcə "bina" demək deyil, həm də "gözəl bina" deməkdir. İbtidai bir qadının, ya da kişinin yaşadığı yerin istifadəyə yaradığı qədər gözəl olması haqda düşündükləri zaman memarlıq yarandı. Ehtimal ki, bir obyektə gözəllik və əsalət verilməsi, əvvəllər evlərdən çox məzar daşlarına verilmişdir". Məhz buna görədir ki, ölümlər üzərində ucaldılmış memarlıq abidələri - türbələr yaşayış binalarından daha möhtəşəm və daha gözəl və əsalətlidir. Əsərdə müəlliflər türbələrdəki ornamentlərin quruluşu və sadə ornamentlərdən mürekkəb ornamentlərə keçidin qanunauyğunluqlarını müəyyən ediblər ki, bu da əsərin elmi yükünü xeyli dərəcədə artırmışdır. Memarlıq əsərlərində həndəsi ornamentlərin istifadəsinin iki səbəbi vardır:

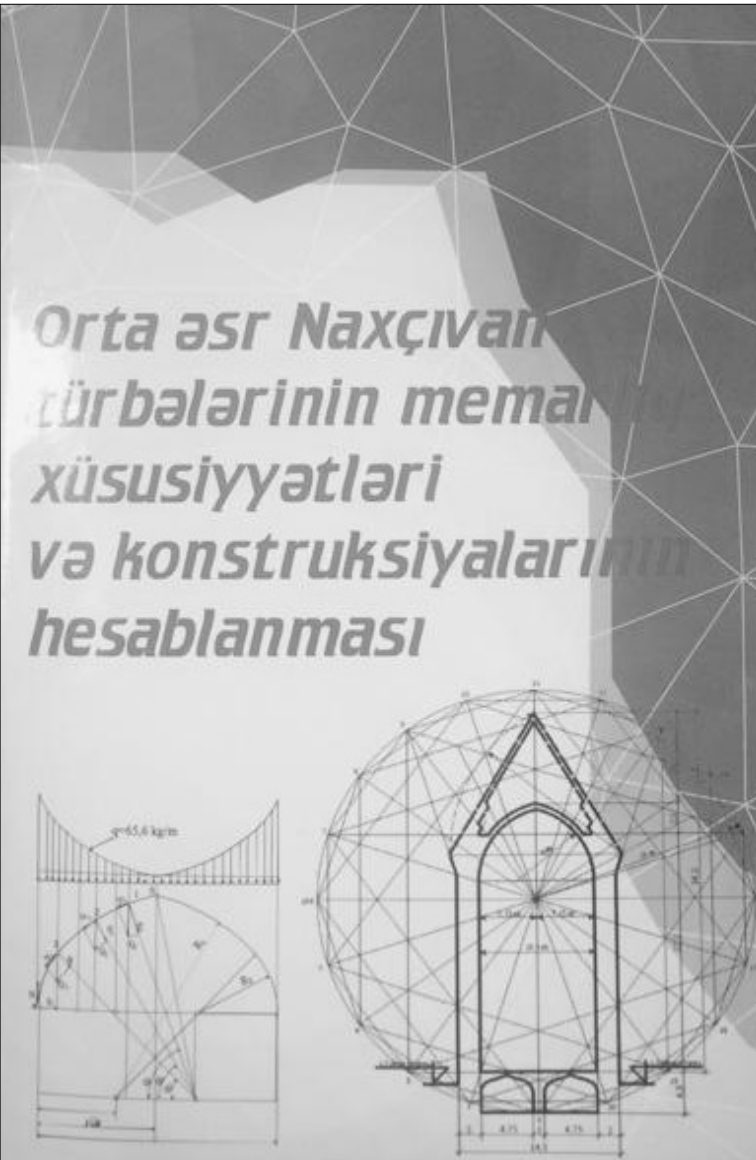
Birincisi, Antik Yunan memarlığından fərqli olaraq islam mədəniyyətində insan füqurlarının yaradılması qadağan edildiyindən, memarlıq abidələri fəza füqurları ilə (insan və heyvan, o cümlədən mifik canlı heykəlləri ilə) yox, daha çox səthi füqurlarla - planimetrik həndəsi füqurlarla bəzədilmişdir. Əsərdə bu məsələ geniş və hərtərəfli tədqiq olunmuşdur.

İkincisi, həndəsi fiqurların, o cümlədən rəqəmlərin simvolik və sakramental mənalarının olması, onlardan konkret memarlıq əsərinə fəlsəfi mənə vermək üçün istifadə edilməsi.

Memarlıqda kvadrat bölünmədən qübbələrin alınmasına doğru aparılan əməliyyatda ciddi əhəmiyyət kəsb edir, hansı ki, haqqında söz açılan kitabda müəlliflər məhz kvadrat bölünmədən digər həndəsi ornamentlərin necə yaradılması, yəni kvadrat bölünmədən qübbəyə keçidin yolu aydın, elmi şəkildə təsvir edilir.

Haşiyə: Əsərdə memarlıq ornamentlərinin sakramentallığı ilə bağlı məsələ geniş tədqiqatla cəlb olunmamışdır. Əslində, memarlıq abidələrinin bəzədilməsində istifadə edilən ornamentlər paralel olaraq estetik tələbatı ödəməklə yanaşı, həm də özündə simvolik mənə ifadə etməklə əsərə sakramentallıq qazandırmışdır.

(Ardı var)

yükünü daha da artırardı.

4. Elmi tədqiqatın "Qızıl orta" prinsipi əsasında aparılması. Əsərdə müəlliflər Virtuvinin belə bir fikrini diskurs edirlər: "Heç bir məbəd, onun hissələri ortaq ölçülük və mütənasiblik olmadan - düzgün qamətə malik olan insan bədəninin formasına malik olmadan, düzgün kompozisiyaya malik ola bilməz". Virtuvinin qeyd etdiyi "ortaq ölçülük və mütənasiblik"

dim Mesopotamiya, Misir və antik Yunan memarlığında nəzərə alınmışdır. Təbii ki, Azərbaycan memarlıq əsərlərində də bu nisbətin rəhbər götürülməsi "qızıl orta" prinsipinin Azərbaycan memarlarına məlum olmasından və milli memarlığımızın dünya memarlıq irsi və təbiətlə sıx əlaqədə meydana çıxdığını bir daha sübut edir.

Festivallar, təntənəli konsertlər, diqqəti cəlb edən tədbirlər başlayan kimi, onu gördük ki, illər boyu milli istiqlaliyyət uğrunda mübarizədə var-yoxlarını, şirin canlarını qurban vermiş, dərd-ələmdən neçə xəstəlik tapmış anarlar, elçinlər, poladlar, fərhadlar ən gözə gəlimli yerlərdə peyda oldular. Cıdır düzündə təşkil olunmuş gözəl tədbirlərdə bu həşəmətli ağalar Müzəfər Prezidentlə bir cərgədə oturmuşdular.

Polad Bülbüloğlunun çərəkzi çuxası, daqqa papağı özgə aləm idi. Fərhad ağanın vəcdə gəlib əl-qol oynatmasına iki göz də lazımdı tamaşa eləsin, özünü əski Roma senatorları kimi təşəxxüslə aparın Anar ağa özünü elə dartmışdı ki, elə bil Şuşanın üzərinə qələbə bayrağını o sancıb.

Bayraq dedim, çoxdan baş vermiş bir vəqə yadıma düşdü. Ağır da olsa bunu yazmalıyam. Heydər Əliyevin ən yaxın səhabələrindən sayılan Rafael Allahverdiyev Bakının "xozeyni" təyin olunan gün qədim şəhərin qara günləri başladı. Şəhərin bağlarının, meydanlarının, sözün tam mənasında kloakaya dönməsi elə adam qalmadı ki, onu sarsıtmasın. Hər yerdə şıdırğı alver gedirdi, sellofan çadırlar altında işləyən kitabxanaların sayı-hesabı yox idi. Cənublu-şimalı Azərbaycanın yeganə salamat qalmış iç şəhəri, millətin hərəm yeri sayılan qalası əcnəbilərə qarış-qarış satıldı. Onu gördük ki, qədim şəhərimizin üzərində türk-islam dünyasının ən qatı düşmənlərinin - yunanların, italyan və fransızların bayraqları dalğalanır.

Dünyanın heç bir xalqı belə xəyanəti, belə binamıslığı bağışlamazdı, belə şeyə də dözməzdi. "İmpuls" qəzetinin 2004-cü il 43-cü sayında məqaləm də belə adlanırdı: "Heç bir xalq belə binamıslığı bağışlamazdı!". Dözə bilməyib "Nəbz" qəzetində də bu məsələni işıqlandırdım.

Yazdım ki, içəri şəhərdə əcnəbi ölkənin diplomatik fəaliyyəti üçün bina ayırmaq qəbahətdir, axı burada yadelli bayrağı vurulacaq. Rus imkan verər ki, kimse onun Kremlinin ortasında yer alıb oraya bayrağını vursun? Axı siz kimsiniz ki, xalqın nüfuzunu aşağılayırsınız?

Gözleyirdim ki, şeir yazmaqdan, boş-boş danışmaqdan başqa əllərindən heç nə gəlməyən bizim qələmərbablarının qeyrəti cuşa gələcək, cəbhədə olmasa, burada Bakıda səsinə ucaldacaq. Hamı susdu... Allah canını sağ eləsin, Seyran Səxavət mətbuat səhifələrində çox kəskin çıxış elədi, nə lazım gəldi dedi. Bütün üsuli-idarələrlə

Millətimizin təhqir olunmasına susanlar prezidentlə bir cərgədə oturmamalıdır

Düşmən Şuşada yallı gedib kabab yeyəndə, bizim "qeyrətli" qələm sahiblərinin birinin səsi Egey sahillərindən gəlirdi, biri də Qəbələdə vücuduna qulluq edirdi

dil tapa bilən anarlar, elçinlər və bunların məyyətinə olan biveclər də ağızlarına su aldılar. Mən çoxdan demişdim ki, konformistləri özlərinə örnək bilənlərin milli şərəf barədə təsəvvürləri çox bəsitdir.

Başqalarının min əzab və əziyyətlə qazandıqları zəfərdən məstkam olan, özlərini Qarabağlı sayan Elçinin, Fərhad ağanın yadlarına bir əhvalatı salmaq istəyirəm. Məhkəmə iclası telekanallarda da göstərilirdi. Hakimin "Əlinizdə bu qədr texnika, silahlı qüvvə ola-ola, niyə Şuşanı müdafiə etmədiniz?" sualına "Əcəb elədim!" cavabını verən general Tahir Əliyevi nə tez unutmusunuz? Şəxsən mənə onun belə azgınlığı o qədər təsir etməmişdi, nə qədər ki, əslən Qarabağlı olan bu biveclərin susmaqları. Birinin ağzından ikicə kəlmə qəzəbli söz çıxmıdı.

Şuşa işğal olunan gündə Bakının mərkəzindəki kafedə iki-iki araq açdıran şərəfsizin kim olduğunu mən də, başqa qəzetlər də yazdı. Ona da söz deyən olmadı.

"Zekalo" qəzetində hamını sarsıdan xəbər dərc olunmuşdu. Heç demə, insanlıq simasını itirmiş canilər (bir "həkim"in adı da çəkiliydi) əsir düşmüş onlarla azərbaycanlı uşağın daxili orqanlarını xaricə satmaq üçün

kəşib götürürlərmiş. Heç demə, Laçında da, Şuşa da belə ağla-gəlməz "eksperimentlərin" keçirilməsi üçün xüsusi kabinetlər də olub.

Sözüm sizədir Polad ağa, Fərhad ağa, heç bir haqqınız olmayan şənliklərdə iştirak etməmişdən qabaq özünüzdə oda-kö-zə vurub əsl canilərin məsuliyyətlə cəlb olunması üçün niyə iki qepiklik iş görmədiniz? Sutenyorlar cavan qızları lüt-madəriza edib "müsabiqələrə" çıxartdılar, susdunuz.

Arvadları, anaları, qohum-əqrəbası erməni olanlar milləti təhqir etdilər, aşağıladılar, sus-

dunuz. Özəl telekanallar şamı-səhər əxlaqsızlığı, bayağılığı təbliğ edə-edə millətin gənc nəslinin evini yıxdılar, susdunuz. Tərəkmə düşüncəsi ilə yaşayanlar hakimiyyəti qamarlamış pulgirlərin köməyi ilə gül kimi Abşeronun axırına çıxdılar, kəsib-kusubunu Allahın dənizinə yaxınlaşmaq hüququndan da məhrum etdilər, susdunuz. Təhsil sistemi bərbad günə düşdü, susdunuz. Yenə də sayım?

...İkinci cahan savaşı başlayan gündən Rusiyanın elə qələm sahibi qalmamışdı ki, cəbhəyə hətta partizan dəstələrinə yollanmasın. Burada isə düş-

mən Şuşada yallı gedib kabab yeyəndə, bizim "qeyrətli" qələm sahiblərinin birinin səsi Egey sahillərindən gəlirdi, biri də Qəbələdə vücuduna qulluq edirdi.

Dəfələrlə yazmışam, demişəm Qafqazın tarixində istər mİladdan əvvəl, istərsə də sonralar hələ görünməmişdi ki, qəsbkar məzarları yerlə yeksan edib, dünyadan köçmüş insanların sümüklərini belə oğurlasın, hara gəldi atsin. Ən binamus qəsbkar da başa düşürdü ki, heç bir xalq bunu bağışlamayacaq, qisas dəhşətli olacaq. Biz qisas da almadıq, əksinə özümüzü elə apardıq ki, guya heç nə baş verməyib. Baş verib! Ağdam məzarlığında, imarət adlanan məkanda baş verənlər bütün tariximizə qanlı yuyulası ləkədir!

Mən bədbaxt da düşünürdüm ki, mobil intiqamçı qrupları vurub atəş xəttini keçəcək və

Yaltaq
"ideoloqların"
sayı-hesabı bilinmir,
amma döyüş
meydanında Vətən
uğrunda parça-parça
olmağı səadət
sayan əsl ziyalımız
yoxdur...

Ermənistanın daxilində hər yeri oda yaxacaq, qatilləri, marodyorları bir-bir dara çəkəcəklər.

Halımıza ağlayan yoxdur, şeir yazanın, efrdə hərəcayı-hərəcay danışanın, yaltaq "ideoloqların" sayı-hesabı bilinmir, amma döyüş meydanında Vətən uğrunda parça-parça olmağı səadət sayan əsl ziyalımız yoxdur.

Son hücumda erməni faşistlərini cəhənnəmə vasil edən, ağır yara alsada yoldaşlarını qoyub arxaya çəkilmək istəməyən igid hara, Bodrumda kefə baxan simasız, arsız "ziyalı" hara?

Firuz HAŞIMOV

Rusiya-Ukrayna savaşı uzandıqca bunun dünya iqtisadiyyatına mənfi təsirləri, daha dəqiq desək, qida böhranının, global aclığın yaşanacağı ilə bağlı müxtəlif səpkili bəyanatlar səsləndirilir. Məsələn, Rusiya prezidenti Vladimir Putinin köməkçisi Maksim Oreşkin bu ilin sonuna qədər dünyada global aclığın başlanacağı barədə proqnoz verib. O, sözügedən global aclığın əsas səbəbinin dünya bazasında buğdanın qiymətinin artması ilə bağlı olduğunu qeyd edib.

Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenskinin müşaviri Mixaylo Podolyak isə bildirib ki, Rusiya Ukraynanın kənd təsərrüfatı sektorunu və Qara Dəniz limanlarını hədəfə alaraq, dünyanı global qida böhranı ilə "şantaj" etmək niyyətindədir. "Amerikanın Səsi"ndə yer alan məlumata görə, Podolyak bəyan edib ki, Rusiya Ukrayna ilə yalnız ideoloji döyüş aparmır, həmçinin Ukraynanın taxıl ixracı infrastrukturunu məhv edir: "Rusiyanın müharibədə ilk məqsədlərindən biri bu infraqururura zərbə vuraraq, Ukraynanın potensialını öldürməkdir".

Söz yox ki, Rusiyanın Ukraynaya hücumunun təsirləri hər iki ölkədən uzaqlarda olan ərazilərdə də hiss edilməkdədir. Ukraynanın kənd təsərrüfatı sənayesinin dağıdılması global səviyyədə buğda, günəbaxan yağı və qarğıdalı kimi əsas məhsulların qıtlığına səbəb olub. Rusiya gəmiləri tərəfindən blokada və dəniz minalarına görə Ukrayna taxılı ölkə üzrə anbarlarda və Odesa kimi liman şəhərlərində ilişib qalıb. Müharibə qiymətlərin artımına və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə qida çatışmazlığına səbəb ola biləcəyindən BMT-nin Dünya Qida Proqramı Ukrayna kənd təsərrüfatı məhsullarının bazara çıxarılma bilməsi üçün Moskvaya liman şəhərlərinin blokadadan çıxarılması üçün müraciət edib. Bu müraciətə cavab olaraq Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Andrey Rudenko bildirib ki, limanlar Qərbin Rusiyaya tətbiq etdiyi sanksiyaların qaldırılacağı halda açıla bilər.

Bu arada, Volodimir Zelenskinin müşaviri Mixaylo Podolyak onu da əlavə edib ki, Ukrayna Rusiya ilə atəşkəs razılaşmasını və Ukrayna ərazisinin ələ keçirilməsinin tanınmasını nəzərdə tutan istənilən razılaşmanı istisna edir. Belə ki, Kiyevin müharibə ilə bağlı mövqeyinin getdikcə daha barışmaz olduğunu etiraf edən Podolyakun fikrincə, Rusiya hərbi əməliyyatlarda hər hansı fasilədən sonra daha güclü cavab verə bilər: "Əməliyyat dayansa, bir müddət sonra ruslar silahlarını, canlı qüvvəsini artıracaq və səhvlərini düzəldəcək, bir az modernləşəcək, çoxlu generalı işdən çıxaracaq. Və onlar

Yeri gəlmişkən, rusiyalı müstəqil hərbi ekspertlər barəsində danışdığımız xərclərin daha çox, yəni müvafiq olaraq 20 milyard dollar və 1,4 trilyon rubl olduğunu israr edirlər. Müharibə bir il davam etsə, o, Rusiya hökumətinə 180 milyard dollara və ya 12,6 trilyon rubla başa gələcək. Məlumat üçün bildirək ki, əhalisinin sayı 145 milyon nəfərdən bir qədər artıq olan Rusiyanın 2022-ci il üçün federal büdcə xərcləri 23,7 trilyon rubl nəzərdə tutulub. Beləliklə, müharibə davam edərsə, Rusiya hökuməti bir illik federal büdcəsinin xərclərinin yarısından çox, yəni 12,6 trilyon rubl əlavə xərc etməli olacaq".

"Gözlənilən global qida böhranı Rusiya-Ukrayna müharibəsində həlledici amilə çevrilə bilər"

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı da hesab edir ki, gözlənilən qlo-

Rusiya-Ukrayna savaşı dünyanı aclığa aparır

yenisi, daha qanlı və genişmiqyaslı hücum keçəcəklər". Zelenskinin müşaviri həmçinin, Qərbin təcili atəşkəs çağırışlarını "çox qərribə" adlandıraraq, çünki o zaman rus qoşunları işğal olunmuş ərazilərdə qalacaq: "Rusiya qüvvələri ölkəni tərk etməlidir və bundan sonra sülh prosesini bərpa etmək mümkün olacaq. Atəşkəs Kreml üçün fürsət olacaq, çünki onlar hansısa hərbi uğuru qeyd etmək istəyirlər".

"ABŞ dövlət katibi Rusiyanı müharibə strategiyasının tərkib hissəsi kimi ondan asılı olan ölkələri buğda "girovluğunda" saxlamaqda günahlandırır"

Beləliklə, "Hürriyyət" xəbər verir ki, mövzu ilə bağlı fikirlərini bölüşən Azərbaycan Demokratiya və Rifah Partiyasının sədri, iqtisadçı alim, ABŞ-ın Rutgers Universitetinin müəllimi Qubad İbadoğlunun qənaətinə görə, Rusiyanın Ukraynaya müdaxiləsi pandemiyanın və iqlim dəyişikliklərinin doğurduğu nəticələrdən birini - global ərzaq çatışmazlığını daha da gücləndirib: "Bu sahənin ekspertlərindən biri BMT-yə bildirib ki, dünyanın cəmi 10 həftəlik buğda ehtiyatı qalıb. "The Economist" yazır ki, BMT-nin hesablamalarına görə, buğda ehtiyatlarının azalması 2008-ci ildən bəri ən aşağı səviyyədədir. ABŞ dövlət katibi Entoni Blinken isə Rusiyanı müharibə strategiyasının tərkib hissəsi kimi ondan asılı olan ölkələri buğda "girovluğunda" saxlamaqda günahlandırır. Bildiyiniz kimi, illik 100 milyon tona qədər taxıl

Qubad İbadoğlu:
"Belə vəziyyət Azərbaycanı da təsirləndirəcək, lakin bizdə davamlı qıtlıq olacağını gözləmirəm, kəskin bahalaşma isə qaçılmazdır"

istehsalı gözlənilən Rusiya bu məhsulların ixracını iyunun 30-dək qadağan edib, Ukraynanın istehsalı məhdudlaşdırıb, Qazaxıstan ixracına kvota, Çin və Hindistan isə müvəqqəti olsa da qadağalar tətbiq edib".

Durumun çox acınacaqlı olduğunu vurğulayan iqtisadçı alimin sözlərinə görə, belə vəziyyət Azərbaycanı da təsirləndirəcək: "Bizdə davamlı qıtlıq olacağını gözləmirəm, amma kəskin bahalaşma qaçılmazdır. Xüsusilə də un və un məmulatlarının, hətta buğdadən alınan spirtli içkilərin, o sıradan da pivənin qiymətləri artacaq. Bir sözlə, bu il kasıb ili deyil. Odur ki, hökumət global trendləri vaxtında və düzgün qiymətləndirməli, xüsusilə də aztəminatlı əhəlinin effektiv sosial müdafiəsi və anti-inflyasiya istiqamətlərində əlavə tədbirlər həyata keçirməlidir. Hesab edirəm

Fikrət Yusifov:
"Müharibə davam edərsə, Rusiya hökuməti bir illik federal büdcəsinin xərclərinin yarısından çox əlavə xərc etməli olacaq"

ki, hökumət təcili olaraq aqrar müşavirə keçirməli və hazırkı durumu dəyərləndirib, bu il üçün gözləntilərini və çıxış yollarını müzakirə etməlidir".

"Müharibənin bir ay davam etməsi Rusiya hökuməti üçün 15 milyard dollar və ya 1,1 trilyon rubl əlavə xərc deməkdir"

Sabiq maliyyə naziri, iqtisad elmləri doktoru, professor Fikrət Yusifov isə qeyd edib ki, beynəlxalq hərbi ekspertlərin hesablamalarına görə, Ukrayna ilə bir günlük müharibə Rusiyaya nə az, nə çox, 500 milyon dollara və ya 35 milyard rubla başa gəlir: "Bu hesabla, müharibənin bir ay davam etməsi Rusiya hökuməti üçün 15 milyard dollar və ya 1,1 trilyon rubl əlavə xərc deməkdir.

Asif Nərimanlı:
"Rusiyanın ümid etdiyi də budur: müharibənin nəticələri gələn ilin qışına qədər qida və enerji böhranını şiddətləndirəcək və bundan Ukraynada istədiyini almaq üçün istifadə edəcək"

bal qida böhranı Rusiya-Ukrayna müharibəsində həlledici amilə çevrilə bilər. Onun fikrincə, böhranın həlli üçün iki ssenari var ki, onlarda biri Rusiyanı tamamilə məğlub etmək, digəri isə Ukraynanı "güzeştlərə" doğru sürükləməkdir: "Birinci ssenari zamana bağlıdır və zaman böhranı qaçılmaz edə bilər. İkinci ssenari ilə bağlı Qərbdə mövqe müxtəlifliyi var. Rəsmi Kiyevin açıqlamaları da göstərir ki, "güzeşt" istəkləri mövcuddur. Rusiyanın ümid etdiyi də budur: müharibənin nəticələri gələn ilin qışına qədər qida və enerji böhranını şiddətləndirəcək və bundan Ukraynada istədiyini almaq üçün istifadə edəcək".

Valeh TÜRKSÖY

İsveç və Finlandiyanın NATO-ya qəbulu Türkiyə tərəfindən əngəllənir. Ankara bu ölkələrin Şimali Alyansına daxil olmasına qəti şəkildə razı deyil. Əsas maneə kürd məsələsi və Ankaraya silah tədarükü ilə bağlı mövcud məhdudiyyətlərdir. Bununla belə, digər əsaslı səbəblər də var.

Qeyd etdiyimiz kimi, Türkiyənin iki Skandinaviya dövlətinin - Finlandiya və İsveçin Şimali Atlantika Alyansına daxil olmasına qəti etiraz etməsi daha çox hər iki ölkənin ərazisində kürd əsilli silahlıların olması ilə əlaqələndirilir. Hansı ki, onlar həmişə Ankaranın maraqlarına zidd olaraq, kürd terrorçuların bu ölkələr tərəfindən himayə edilməsindən həzz alırlar. Lakin bu, Türkiyənin iki Şimali Avropa dövlətinin NATO blokuna daxil olmasını təsdiqləməkdən imtina etməsinin yeganə səbəbi deyil.

Kürdlərin silahlı separatizmi

Kürd məsələsi dünya mediasında hər zaman son dərəcə təfərrüatlı və ətraflı işıqlandırılmışdır. Türkiyənin yalnız iki şimal dövlətinin NATO-ya daxil olmasına etiraz etdiyi ilk günlərdə bu etirazların bariz səbəbi məhz Skandinaviya ölkələrinin Türkiyənin terrorçu hesab etdiyi şəxslərə sığınacaq verən dövlətlər kimi təqdim edilməsi idi. Ankara iddiasını açıq şəkildə ortaya qoyub: "NATO-ya üzv olmaq niyyətində olan bir ölkənin terrorçulara və terror təşkilatlarına yardım etməsi qəbul edilməzdir".

Xatırladaq ki, Qərbi ölkələri Şimali İraq və Suriyada İŞİD-ə qarşı savaş zamanı kürd qruplaşmasını nəinki rəsmən müttəfiq kimi tanıyıb, həm də, ən son silahların verilməsi də daxil olmaqla, onları istənilən dəstək və yardımdan istifadə edən tərəflər kimi qəbul ediblər.

Hazırda Ankaranın iki Skandinaviya ölkəsinə qarşı əsas tələbi təkcə PKK-nın bütün qollarının terror qruplaşması kimi tanınması deyil, həm də bu qruplaşmanın həmin dövlətlərin ərazisindəki fəaliyyətinə qarşı mübarizədir. Sonuncu isə həm Helsinki, həm də Stokholm üçün qəbul edilməz görünür.

Silah tədarükünə qoyulan məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması

Bütün bunlarla yanaşı, yüksək rütbəli türk rəsmiləri Finlandiya və İsveçdən, eləcə də bu gün artıq NATO-nun üzvü olan ölkələrdən 2019-cu ildə Türkiyəyə silah tədarükünə qoyulan məhdudiyyətləri aradan qaldırmağı da tələb edirlər. Bəllidir ki, Ankara Suriya-Türkiyə sərhədi yaxınlığında kürd özünümüdafiə birləşmələrinin fəaliyyətinə son qoymaq üçün Suriyaya hərbi müdaxilə edir. Türkiyə bu birləş-

Türkiyə həm də ondan narahatdır ki, əgər Finlandiya və İsveç Alyansa qoşularsa, Ankaranın Moskva ilə müstəqil münasibətlər kursu zərər görəcək...

Türkiyənin Finlandiya və İsveçlə "köhnə hesabı"

Ankara NATO-nun "Skandinaviyaya doğru genişlənməsi"ni niyə istəmir: keçmiş "səhv"lərini təkrarlamaq istəmir, yoxsa...

mələrin fəaliyyətini İŞİD-ə qarşı mübarizə kimi deyil, kürd birləşmələrinin Türkiyə ərazisindəki terror fəaliyyətlərinə silahlı dəstək kimi şərh etməyə başlayıb.

Türkiyəyə, birbaşa silah tədarükü də daxil olmaqla, sövdələşmələri məhdudlaşdıran və ya hansısa yolla əngəl törədən ölkələrlə hərbi ittifaqları və tərəfdaşlığı qəbul edilməz hesab edir. Bu mövqeyi, xüsusən də xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğlu ifadə edərək, hər hansı silah embarqosunun "hərbi ittifaqın ruhuna zidd" olduğunu bildirib.

"Səhvlər" və keçmişdən dərslər

Xatırladaq ki, Türkiyə ötən əsrin 80-ci illərində Yunanıstanın NATO-ya qayıtmasını tanıdı, lakin eyni zamanda bu addımı "səhv" hesab edir. Xatırladaq ki, Ankara uzun illərdir Afinadan Şimali Kipr Türk Respublikasına qarşı mübarizə apararaq Kipr yunanlarına silahlı dəstəyi dayandırmağı tələb edir. Afina isə, öz növbəsində, mütəmadi olaraq Ankaranın Aİ ölkələri ilə əməkdaşlığının genişləndirilməsinin, o cümlədən Türkiyənin Avropa Birliyinə üzv olmaq üçün mürciətinin təsdiqlənməsinin əleyhinə ses verir.

Bütün bu "səhvləri" və keç-

miş dərslərini nəzərə alaraq, Türkiyə rəsmiləri İsveç və Finlandiyanın kürd silahlı qrupları ilə əməkdaşlığı davam etdirməsi və onlarla həmrəylik ifadə etməsi halında həmin ölkələrin NATO-ya daxil olmasına razılığın ağılabatan və məntiqsiz olacağını bildirib. Çünki Türkiyə Ankaranın terrorçu hesab etdiyi kürd yönümlü birləşmə və strukturların fəaliyyətinə qarşı sonadək mübarizə aparmaq əzmindədir.

Lakin "keçmişin dərsləri" və tarixi analogiyalardan başqa, Ankaranın hər iki Skandinaviya dövlətinin NATO-ya daxil olmasına əngəl kimi baxdığı başqa

məsələlər də var. Olkə Helsinki və Stokholmun müraciətlərini qəbul etməyə razılıq verməsi müqabilində onları siyasi sövdələşmə obyektinə çevirmək niyyətindədir.

Xüsusilə, Ankara Vaşinqtondan Rusiyadan ən son silah sistemlərinin, o cümlədən "S-400"-lərin alınması ilə əlaqədar ABŞ-in Türkiyəyə qarşı tətbiq etdiyi bütün iqtisadi sanksiyaların dərhal ləğvini tələb edir. Türkiyə həmçinin Vaşinqtonun birtərəfli qaydada geri çəkdiyi "F-35" qırıcılarının alınması proqramının qaytarılmasını istəyir. Ankara bütün bunların müqabilində, iki Skandinaviya ölkəsinin NATO-ya daxil olması ilə bağlı mövqeyinə yenidən baxa biləcəyini bəyan edir. Amma eyni zamanda, Ankara Moskva ilə hərbi-texniki əməkdaşlığın dayandırılmasına dair heç bir zəmanət vermək niyyətində deyil. Buna səbəb, Putin və Ərdoğan arasındakı dostluq münasibətlərinin xarakteridir ki, Ankara Finlandiya və İsveçin NATO-ya daxil olmasına razılıq verəcəyi təqdirdə, bu dostluğu açıq şəkildə qurban verməyə hazır deyil. Bu, həm də onunla bağlıdır ki, indiki şəraitdə Ərdoğan Ukrayna savaşının bitməsi üçün Moskva ilə Kiyev arasında danışıqlarda vasitəçilikdən çəkilmək istəmir. Çox güman ki, Ankara NATO-nun iki Skandinaviya dövlətinin hesabına genişlənməsinə razılıq verəcəyi təqdirdə Rusiyanın vasitəçilik səylərini qəbul etməyəcəyini hesablayır. Türkiyə həm də ondan narahatdır ki, əgər Finlandiya və İsveç Alyansa qoşularsa, Ankaranın Moskva ilə müstəqil münasibətlər kursu zərər görəcək. Bu baxımdan, qardaş ölkə mövcud prosesləri hadisələrin axarına buraxmaqda maraqlıdır.

Ülviyyə ŞÜKÜROVA

Nə gözəldir vətəni azad görmək. Cismimizlə toxunmasaq da ruhumuzla vətəni başdan-başa süzürük. Həyatı dərk edəndən mən vətənin sinəsini dağlı görmüşdüm. O qədər düşmənin vətənə təcavüz etdiyini eşitmişdim ki, artıq uşaq olmaqdan yorulmuşdum. Bir an öncə böyümək istəyirdim. Mən də vətənin keşiyini çəkən doğmalarım kimi vətənə keşik çəkmək üçün tələsirdim.

1990-cı illərdə düşmənin Səderək rayonuna qarşı hərbi təcavüzü zamanı mən və mənim kimi bütün uşaqlar vətənin sinəsində sona çatən ömürlərə, arzulara şahid olduq. Mənim şahidi olduğum ən ağır mənzərə atamın kəm qalan cismi oldu. Bir övlad üçün atasını ölümün pəncəsində görməyin ağırlığını izah etmək mümkün olmasa da, mənim atdığım addımlar intiqamının və arzularımın böyüklüyünün xəbərçisi idi.

Mən 1977-ci il mayın 20-də dünyaya göz açdığım zaman heç kim mənim şəhid olacağımı təsəvvür etməmişdi. Heç mən də bir qazi oğlu olacağımı təsəvvür etməmişdim. Ancaq həyat mənim alnıma qazi oğlu, atamın alnına isə şəhid atası olmağı yazıbmış. Bizim alın yazımıza yazılan qismət əslində vətən torpağına yazılıbmış. Bunu zaman dərk etdirdi.

Gəncliyim sanki qaranlıq bir otaqda keçdi. O dönmənin çətin həyat şərtləri hər kəs kimi mənim də həyatıma sirayət etmişdi. Bütün çətinliyə baxmayaraq evimizdə ata, ana nəfəsinin olmasından güc alırdım. Dörd qardaşın ikincisi olsam da sanki ailədə biraz daha artıq sevilirdim. Yəqin ki, ömrümün qısa olacağı atama, anama ayan olubmuş. Bilirəm onlar məndən doymadılar. Nə yalan deyim, mən də ata, ana, qardaşlarımdan doymadım.

1994-cü ildə məktəbi bitirər bitirməz hər kəsdən daha çox sevdiyim vətənə oğul olmağa tələsdim. Bakı Ali Birləşmiş Komandirlər məktəbinə (indiki AAHM) qəbul olduğum gün sanki üzümə Qarabağın aydın səmaları açıldı. Bilirdim ki, bir gün o səmaları ruhumla yarıb pərvaz edəcəm. Özümü hərbi formada gördüyümdə atam Əbdül Məmmədovun kəm qalan cismini görmüşəm kimi hiss edirdim. Biraz Rasim olurdum, biraz da Əbdül. Hər dəfə atam məni hərbi formada gördüyündə qəlbinin çırpıntısını uzqdan duyurdum. "Oğlum Mil təpə yüksəkliyində axan qanımın qisasını alacaq", - deyirdi qəhrəman atam. O cümlədən gü-

Onların gözlərində atasızlığın izi həkk olunub. O həsrətli baxışlar məzar daşım, şəkillərimlə çarpışanda ruhum sızlayır. Çünki mən onların qəlbindəki həsrəti duyuram. Bir də hər kəsdən qaçıb gecələrə sığınan yarımın hıçqırıq səslərini cənnətimdə duyuram. Bilirəm, mənsiz qalan hər kəs mənsizliyin acısı ilə sızlayır. Ancaq mən heç bir doğmamı gözü yaşlı görmək istəmirəm. Çünki mən ölməmişəm. Ruhlu əbədiyaşar olan şəhid hər iki dünyada sonsuzadək yaşayır.

ŞƏHİDLƏR ÖLMƏZ

Şəhidlər ölməzdir iki cahanda, "Öldü" kəlməsini yaraşdırmayın. Analar bətnində cana gətirər, Allah bu vətənin müqəddəs payın.

Qəlbi vətən ilə döyünən şəhid, Cismiylə çevrilib vətənə dönər. Müqəddəs sayılan bayrağımıza, Dünyadan köçəndə şəhid bürünər.

Ruhumla dila gəldim

(Şəhid Məmmədov Rasim Əbdül oğlunun dilindən...)

vən, məsuliyyət, güc alırdım. Həyatda məni yaşadan amalımı atamın duyması mənim üçün ən ali hiss idi. Bilirdim ki, atam həmin qisas gününü necə gözləyir.

Artıq bir hərbiçi kimi bir çox pillələri qalxmışdım. Leytenant, baş leytenant, kapitan, mayor və şəhid. Aldığım hər rütbənin sevincini mən, qürurunu atam yaşayırdı. Şəhadətin birçə addımlığından dönən qazi hərbiçi oğlu ilə sanki öz arzularına çatırdı. Ən böyük arzu isə vətən torpağının hər qarışının azad olunması idi. Bu arzu ilə ötən illər onilliklərə dönmüşdü. Ancaq ötən illər nə atamın, nə də mənim ümidimizi öldürməmişdi. Bir gün mütləq atama o azadlıq müjdəsini çatdıracam deyirdim. Bilirdim ki, asan olmayacaq. Ancaq vətən həsrətindən daha çətin ola bilməz-

dım. Sanki ilahi bir qüvvə gəlmişdi mənə. Düşmənin gözlərimdə bir toz dənəsi kimi görünürdü. Bu gücün sonunun zəfər olacağı heç kimə sirr deyildi. Elə düşündülən kimi də oldu. Azərbaycan ordusu illərdən sonra Aprel zəfəri adlı şanlı qələbəyə qan ilə imza atdı. O imzada mənim də qanım oldu. Aprelin 4-də Lələtəpə yüksəkliyinə bayrağımızın sancıldığına sevincini yaşadım. O sevinc cismən yaşadığım son sevinc oldu. O anın şahidi olduğdan sonra şəhadət zirvəsinə yol aldım. O zirvəyə yol alan şəhid karvanında yer almaq qürurverici idi. Son dəfə dünya gözü ilə gördüyüm bayrağa bürünən cənazəm aprelin 4-dən 5-nə

keçən gecə Naxçıvan torpağına aparıldığında ruhumun ilk sarıldığı insan atam oldu. Tabutum önündə məğrur dayanan qazi atamın əslində daxilən yıxıldığını hiss edirdim. Oğul itirən atam, vətənin azadlığının sevincini yaşadığı üçün o an məğrur dayana bildi. Ancaq yaşayla olan bağı elə həmin gün çatladı. Qazi atam şəhid atası olmağa cəmi 25 gün tab edə bildi. Cənnətdə şəhid oğlunu tək qoymayan atam cənnətimin əbədi sakini oldu.

Mən yenə atamın kölgəsinə sı-

ğınmışam. Cənnətdə ruhunun kölgəsinə, dünyada isə məzarının kölgəsinə. Bizim qoşa məzarımızın kölgəsinə sığınanların həm həsrətlərini, həm də qürurlu duruşlarını duyuram. Ən çox anamın qarlı dağlara bənzəyən tellərini sənəm üstə hiss edirəm. Bir də cənnət qoxusunu duyuram. Qardaşlarımdan məzarımla söhbət etməsinə həm sevinirəm, həm üzülürəm. Onların həsrətini çəkmələri hər sözlərdən, hər addımlarından bellidir. Bilirəm, hər kəs kimi qardaşlarım da mənimlə qürur duyurlar. Adımı o qədər gözəl yaşadırlar ki, illər ötməsinə baxmayaraq xalqım məni unutmayıb. Kaş ki, qardaşlarım da bilərdilər ki, mən də onlarla qürur duyuram.

Həsrətimlə böyüyən övladlarımla isə qoxularını ruhumla çəkdiyim zaman onların mənim qoxuma həsrət qalmalarına çox üzülürəm.

Allah elə uca məqam ayırıb, Ruhumuz, cismimiz müqəddəsləşir. Şəhidlək Allaha döndüyümüz an, Bütün müqəddəslər bizlə görüşür.

Həmin an duyulmur heç bir yaranın, Verdiyi nə ağrı, nə də ki, acı. Biz vətən dərdini unuduruq, Oluruq vətənin məlhəm, əlacı.

Cənnətdə əbədi yaşayan kəsi, Hər zaman yaşayan biritək anın. Mənimtək oğullar vətən köksünə, Axıdib eşq ilə dövr edən qanının.

Son damla qanımla paklanan yurda, Ruhumla hər zaman qucaq açırım. Şəhid Rasim kimi ana vətənə, Öz şəhid nurumla işıq saçırım.

Manya SƏXAVƏTQIZI

Mayın 22-də Brüssel-də Avropa İttifaqı (Aİ) Şurasının prezidenti Şarl Mişelin iştirakı ilə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında növbəti görüş keçirilib. Qeyd edək ki, müzakirələr nəticəsində regional kommunikasiyaların açılmasına yönəlik işlərin gələcək prosesi, sərhədin delimitasiyası və təhlükəsizliyi üzrə komissiyanın işə başlaması barədə razılıq əldə olunub. O cümlədən, iyul və ya avqust aylarında bənzər görüşün təyin edilməsi qərarlaşdırılıb.

Bu arada, Şarl Mişel sözügədən görüşün yekunlarına dair mətbuata açıqlamasında bildirib ki, sərhəd məsələləri, kommunikasiyaların açılması, sülh müqaviləsi və sosial-iqtisadi inkişafa dair nəticələrə nail olunub: "Yaxın günlərdə dövlətlərarası sərhəddə Sərhəd Komissiyalarının ilk birgə iclası keçiriləcək. Burada sərhədin delimitasiyası və sabit vəziyyətin ən yaxşı şəkildə necə təmin edilməsi ilə bağlı bütün məsələlər həll ediləcək. Liderlər nəqliyyat əlaqələrini blokdan çıxarmağa başlamağın zəruriliyi ilə bağlı razılığa gəliblər. Onlar Qərbi Azərbaycan və Naxçıvan arasında və Ermənistanın müxtəlif bölgələri arasında Azərbaycandan keçməklə tranzit, eləcə də hər iki ölkənin kommunikasiya infrastrukturunu vasitəsilə beynəlxalq daşımalara dair prinsipləri razılaşdırıblar. Xüsusilə, beynəlxalq daşımalar kontekstində sərhəd idarəetmə prinsipləri, təhlükəsizlik, torpaq haqları, eləcə də gömrük qaydaları barədə razılığa gəliblər. Yaxın günlərdə baş nazirin müavini bu işi davam etdirəcəklər". Sülh müqaviləsinə gəlincə, Avropa İttifaqı Şurasının prezidentinin sözlərinə görə, liderlər Ermənistan və Azərbaycan arasında dövlətlərarası münasibətləri tənzimləyən gələcək sülh müqaviləsinin müzakirəsini davam etdirmək barədə də razılığa gəliblər: "Yaxın həftələrdə xarici işlər nazirlərinin başçılıq etdiyi komandalar bu prosesi irəli aparacaq. Bundan başqa, Aİ hər tərəflərlə birlikdə hər iki ölkənin və onların xalqının rifahı naminə iqtisadi inkişafı təşviq etməyə çalışan İqtisadi Məsləhət Qrupunun işini təşviq edəcək. Mən əhalinin uzunmüddətli davamlı sülhə hazırlanmasının vacibliyini də vurğuladım. Aİ dəstəyini gücləndirməyə hazırdır".

"Moskva Azərbaycan və Ermənistan arasında ikitərəfli sülh müqaviləsinin bağlanmasına dözümlü yanaşmayacaq"

Beləliklə, mövzu ilə bağlı mövqeyini "Hurriyyet"lə bölüşən Cənubi Qafqaz Təhlükəsizlik və Sülh İnstitutunun sədri, Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini, politoloq Məhəmməd Əsədullazadə hesab edir ki, sonuncu Brüssel görüşü ötən ay əldə olunan razılaşmaların Ermənistan tərəfindən əməl edilməsinin və prosesdə Moskvanın pozuculuq fəaliyyətinin qarşısı

Brüssel görüşü hansı n

"Paşinyan Avropa İttifaqının vasitəçiliyini pozarsa, Ermənistan regionda izolyasiya olunacaq"

Məhəmməd Əsədullazadə:

"Brüssel görüşü ötən ay əldə olunan razılaşmaların Ermənistan tərəfindən əməl edilməməsinin və prosesdə Moskvanın pozuculuq fəaliyyətinin qarşısının alınmasına yönəlib"

nın alınmasına yönəlib: "Çünki Kreml məhz Ermənistana təzyiqlər edərək əldə olunan razılaşmaları pozmuş və öz vasitəçiliyini prioritet olaraq qalmasında ısrar etmişdir. Lakin bu dəfə Brüsseldə yenidən razılaşma əldə olundu. Bu görüş də məhsuldar və davamlılığı qorumaq kontekstində irəliləyişə söykənəcək. Azərbaycan bu razılaşmalara əvvəlki kimi sadıqdır. Amma Ermənistan tərəfinin buna gedəcəyi polimika olaraq qalır. İlk növbədə razılaşmaya uyğun olaraq Azərbaycan tərəfinin bir neçə erməni mənbüsü qarşı tərəfə iadə etməsi mümkündür. Bundan sonra dövlət sərhədində ikitərəfli komissiyanın üzvləri görüşə bilər".

Cənubi Qafqaz Təhlükəsizlik və Sülh İnstitutunun sədri qeyd edib ki, Brüssel görüşündən sonra Rusiyanın Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərini Moskvada birgə görüş üçün dəvət etməsi realdır: "Kreml bununla çalışacaq ki, sərhəd komissiyasında öz nümayəndəsi ilə iştirak etsin. Bundan əlavə, bu görüşdə Qarabağda ermənilərin təhlükəsizliyi gündəliyə gətirilib. Göründüyü kimi, bu görüşdə hər hansı bir statusdan söhbət getməyib. Azərbay-

Zaur Məmmədov:

"Delimitasiya- demarkasiya olduqca vacib məsələ olduğundan Brüssel platformasına Rusiya tərəfindən mütləq şəkildə qışqanclıqda yanaşılacaq"

can ermənilərə təhlükəsizlik verir, amma bunun üçün Ermənistan Qarabağdakı silahlı birləşmələri ləğv etməlidir. Hesab edirəm ki, Ermənistan üçün Moskvadan gözlənilən təzyiqlər var. Qəti şəkildə demək olar ki, Moskva Azərbaycan və Ermənistan arasında ikitərəfli sülh müqaviləsinin bağlanmasına dözümlü yanaşmayacaq. Belə ki, Rusiya Qarabağdakı silahlı erməni birləşmələrinin əli ilə provokasiya təşkil edə bilər. Əgər bu, baş verərsə, Azərbaycan yeni mövqelər əldə edəcək və ərəzilərə nəzarəti bərpa edəcək. Təbii ki, bu da sülh prosesinə zərbə vurmayaq. Çünki Ermənistan hakimiyyəti məsələyə Qarabağsız baxır".

Brüssel görüşünün davamlı olacağını vurğulayan politoloq fikrincə, bu il ərzində sülh müqaviləsinin bağlanması mümkün deyil: "Əgər Azərbaycan və Ermənistan arasında yaxınlaşma olarsa, İrəvanda silahlı qruplar ortaya çıxa bilər. Amma düşünürəm ki, Nikol Paşinyan xalqın növbəti dəstəyi ilə bu problemi də həll edəcək. Əsas məsələ Qarabağdakı separatçı qruplardır. Onlar İrəvana tabe olmayacaq. Ümumiyyətlə, Paşinyan üçün geri sayım başlayır. Avropa İttifaqının vasitəçiliyini pozarsa,

Elxan Şahinoğlu:

"Paşinyan Brüssel görüşünün nəticəsini əlində rəhbər tutaraq Qarabağ ermənilərinin hüquq və təhlükəsizlik məsələlərinin yekun bəyanata salındığına istinad edəcək"

Ermənistan regionda izolyasiya olunacaq. Onu da qeyd edirəm ki, prezident İlham Əliyevin bu istiqamətdə siyasəti çevikdir və milli maraqlar kontekstində qarşı tərəfə heç bir güzəşt tanımır".

"Şarl Mişel və Nikol Paşinyan Qarabağdakı ermənilərə siyasi status verilməyəcəyi ilə barışdılar"

Prezident yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının müşaviri, Bakı Politoloqlar Klubunun rəhbəri Zaur Məmmədov isə bu qənaətdədir ki, Şarl Mişel və Nikol Paşinyan Qarabağdakı ermənilərə siyasi status verilməyəcəyi ilə barışdılar. Onun sözlərinə görə, görüşün 5 saat davam etməsi vəziyyətin asan olmadığına, tərəflər arasında ciddi müzakirələrin, fikir mübadiləsinin aparıldığını göstəricisidir: "Məlum məsələdir ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında İrəvanın Moskvadan siyasi - iqtisadi asılılığını, Ermənistanın sərhədlərinin rus hərbiçiləri tərəfindən qorunmasını və rus sülhməramlılarının Qarabağda olduqlarını nəzərə alaraq iki tərəf arasında sülh müqaviləsinin imzalanması və delimitasi-

ya - demarkasiya haqqında yekun razılıq Avropa platformasında indiki vəziyyətdə və yaxın perspektivdə asan məsələ deyil. Lakin hazırda vacib nüanslardan biri Ermənistan Paşinyanın mövqeyinin zəifləməməsi, onun bloku ilə dialoqun davam etdirilməsi nəticəsində Ermənistanı Türkiyə və Qərbə yaxınlaşdırmaqdır".

Bakı Politoloqlar Klubunun rəhbərinin fikrincə, görüşün yekunlarına dair onu demək olar ki, yaxın günlərdə delimitasiya komissiyasının Azərbaycan-Ermənistan sərhədində görüşünün keçirilməsi barədə razılıq əldə edilib: "Xatırladım ki, may ayında İrəvan iki dəfə sərhəddə görüşdən imtina etmişdi. Bu dəfə, Paşinyanın razılıq verməsi vadar olunması ilə bağlıdır. Delimitasiya- demarkasiya olduqca vacib məsələ olduğundan Brüssel platformasına Rusiya tərəfindən mütləq şəkildə qışqanclıqda yanaşılacaq. Koçaryan və onun ko-

Vüqar Bayramov:

"Görüşün nəticələri bir daha təsdiq etdi ki, Cənubi Qafqazda dayanıqlı sülh mümkündür və İrəvandakı revanşistlərin bunu tez-gec qəbul etmədəkləri qaçılmazdır"

mandasının sərhəddə ciddi təxribatlar törədəcəyi istisna deyil. Yeri gəlmişkən, biz aprel danışıqlarından sonra müntəzəm olaraq Kəlbəcərdə təxribatların şahidi olduq. Qarabağ klanının məqsədi Azərbaycan hərbiçilərinin ermənilərin təxribatı nəticəsində mümkün irəliləməsi, bununla da Nikola qarşı çevriliş etmək ola bilərdi. Lakin Bakı səbri və soyuqqanlı davranaraq revanşistlərin istəklərini gözləndirə qoydu. Eyni zamanda, tərəflər nəqliyyat əlaqəsinin açılmasının zəruriliyi ilə razılaşdı və Azərbaycanın əsas ərəzisi ilə Naxçıvan arasında, həmçinin Azərbaycan ərəzisiindən Ermənistanın ayrı-ayrı bölgələrinə və iki ölkənin kommunikasiya infrastrukturunu ilə beynəlxalq daşımaların tranzitinin idarə olunması barədə əsas prinsiplər razılaşdırıblar".

"Görüşün əsas nəticəsi isə sözsüz ki, Paşinyanın məğlubiyyətlə razılaşması və Qarabağ gündəliyinin səsləndirilməməsi ilə bağlı oldu"

Politoloq güman edirəm ki, mü-

zakirə predmeti Qərbi Zəngəzurla tranzit və kommunikasiyanında hansı qaydayla həyata keçirilməsi olacaq: "Belə ki, məlum məsələdir beynəlxalq daşımalar, sərhədlərdə keçid məntəqələrinin xüsusiyyətləri, giriş (torpaq) haqqı, gömrük rüsumları, güzəştli kommunikasiya-nəqliyyat və sair kimi istiqamətlər iki tərəf hökumətlərinin görüşlərinin əsas mövzusu olacaq. Bundan başqa, liderlər Azərbaycan və Ermənistan arasında dövlətlərarası münasibətləri tənzimləyən gələcək sülh sazişinin müzakirələrini davam etdirmək üçün razılığa gəliblər. Məlum məsələdir ki, sülh sazişi və sülh danışıqları uzunmüddətli prosesdir və tez bir şəkildə nəticənin əldə edilməsi gözlənilən deyil. Lakin öz-özülüyündə görüşlərdə sülh ifadələrinin istifadəsi müsbət addımdır. Görüşün əsas nəticəsi isə sözsüz ki, Paşinyanın məğlubiyyətlə razılaşması və Qarabağ gündəliyinin səsləndirilmə-

bildirib, bu, yəqin Azərbaycanla mesajdır"

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu isə bildirib ki, Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Şarl Mişelin vasitəçiliyi ilə Brüsseldə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında baş tutan sayca üçüncü görüş ötən dəfəkilərin təkrarı əsasında keçib: "Sərhədlərin və kommunikasiya xətlərinin açılması, sülh sazişi üzərində çalışmalarının sürətləndirilməsi vacibliyi yenə vurğulanıb. Ancaq bu dəfə Şarl Mişelin yekun açıqlamasında bir neçə yeni detal diqqət çəkib. Birincisi, Şarl Mişel Qarabağdakı etnik erməni əhalinin hüquqları və təhlükəsizliyi məsələsinin həll olunması vacibliyini bildirib. Bu, yəqin Azərbaycanla mesajdır ki, rəsmi Bakı ermənilərin hüquq və təhlükəsizlik məsələlərinin həlli

atıcalarla yekunlaşdı?

dirməklə yanaşı, işğaldan azad olunmuş ərazilərin minalardan təmizləməsi, itkin düşmüş şəxslərin tapılması, o cümlədən bərpa və quruculuq işlərində ölkəmizə daha yaxından dəstək olmağı planlaşdırır. Son Brüssel görüşləri də təsdiq etdi ki, münafişinin həllinə ən çox dəstək ola biləcək qurum məhz Avropa İttifaqıdır. Bu nüfuzlu beynəlxalq təşkilatın rəsmi mövqeyi regionda daha qısa zamanda sülhün formalaşdırılmasına xidmət edir. Digər tərəfdən, həm Azərbaycan, həm də Ermənistan münafişinin həllində Avropaya etimad göstərirlər. Bu da sülhün əldə edilməsi imkanlarını genişləndirməklə yanaşı, prosesin daha intensivləşməsinə xidmət edir".

CESD sədri onu da əlavə edib ki, Azərbaycan hər zaman Avropa ilə əməkdaşlığın gələcəsinə önəm verir: "Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında iqtisadi əlaqələrin dərinləşməsi, köhnə qitənin enerji təhlükəsizliyinin formalaşmasında ölkəmizin rolunun və əhəmiyyətinin daha da artması, Aİ Şurasının prezidenti Şarl Mişellə prezident İlham Əliyev arasında intensiv dialoq və təmaslar və qurumun bölgədə dayanıqlı sabilliyin əldə edilməsində rolunun artması da bundan xəbər verir. Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyindəki rolu da artmaqdadır. Ötən il ölkəmizdə 43,9 milyard kub metr mavi qaz hasil olub. Bu, 2018-ci illə müqayisədə 1,5 dəfə çoxdur. Eyni zamanda 2018-ci illə müqayisədə Azərbaycan mavi qaz ixracatını da 2 dəfə artırıb. Artıq Cənub Qaz Dəhlizi vasitəsilə Avropaya mavi qaz nəqli həyata keçirilir. Ötən il Avropa İttifaqına 9 milyard kub metrə yaxın mavi qaz nəqli həyata keçirilib. Bu il bu rəqəmin 10 milyard kub metrədən artıq olacağı gözlənilir. Bu isə ondan xəbər verir ki, Azərbaycan da Avropa İttifaqının enerji təhlükəsizliyinin formalaşmasında artıq yeni alternativ mənbədir. Təbii ki, bu, tərəflər arasında əməkdaşlığın strateji xətlə inkişaf edəcəyindən xəbər verir. Azərbaycan və Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlıq strateji xarakter daşıyır. Son görüşün nəticələri bir daha təsdiq etdi ki, Cənubi Qafqazda dayanıqlı sülh mümkündür. İrəvanda revanşistlərin bunu tez-gec qəbul etmədikləri qaçılmazdır. Çünki artıq nəinki dünya, region düzeni də dəyişib".

Vazeh BƏHRAMOĞLU

məsi ilə bağlı oldu. Bu kontekstdə, Avropa İttifaqı və Ermənistan Qarabağın dağılıq hissəsindəki ermənilərin "xalqların müqəddəratı, müstəqillik, siyasi status" kimi ifadələrdən imtina etdilər. Maksimum mədəni strukturlaşmadan söhbət gedə bilər. Bu isə aydın məsələdir ki, realıqda heç nədir".

Zaur Məmmədovun bildirdiyinə görə, yuxarıda sadalananlar o deməkdir ki, hazırda Ermənistan tərəfinin üzərinə götürdüyü öhdəliklər - nəqliyyatın açılması, Qarabağda daxil olmaqla Azərbaycan sərhədlərinin tanınmasıdır: "Bunun qarşılığında İrəvanın 30 ildən sonra azadlıq əldə etmək şansı yaranaçaq. Düzdür, azadlıq dedikdə, qədim Azərbaycan torpaqlarının bir tərəfin siyasi diqtəsindən çıxaraq Bakının ağılığına tabe olması nəzərdə tutulur. Beləliklə, Qərb platformasında səsləndirilən fikirlərin hər biri Azərbaycanın lehinedir".

"Şarl Mişel Qarabağdakı etnik erməni əhalinin hüquqları və təhlükəsizliyi məsələsinin həll olunması vacibliyini

lara malik ola bilərlər. İkincisi, Şarl Mişel Avropa İttifaqının hər iki ölkənin və onların xalqlarının rifahı naminə iqtisadi inkişafı təşviq etməyə çalışan İqtisadi Məşvərət Qrupunun işini inkişaf etdirəcəyini bildirib. Şarl Mişel bu mexanizmin nədən ibarət olacağını və necə işləyəcəyini sonrakı cümlələrində izah etməyib. Ancaq böyük ehtimalla, Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti onu nəzərdə tutub ki, Brüssel iqtisadi zəmində Bakı və İrəvanla üçlü iqtisadi mexanizm çərçivəsində əməkdaşlığa maraq göstərir, ancaq bunun üçün iki ölkə arasında sülh sazişi imzalanmalıdır". Azərbaycan tərəfinin buna hazır olduğunu deyən "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri-

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu isə bildirib ki, Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Şarl Mişelin vasitəçiliyi ilə Brüsseldə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında baş tutan sayca üçüncü görüş ötən dəfəkilərin təkrarı əsasında keçib: "Sərhədlərin və kommunikasiya xətlərinin açılması, sülh sazişi üzərində çalışmalarının sürətləndirilməsi vacibliyi yenə vurğulanıb..."

məqsədlə onlara nəse təklif etməlidir. Şarl Mişel bununla həm də Nikol Paşinyanı sakitləşdirmək, radikal müxalifətin ona qarşı təzyiqini neytrallaşdırmaq istəyir. Çünki radikal müxalifət Paşinyana ona görə təzyiq edir ki, baş nazir Qarabağı "unudub". Paşinyan isə Brüssel görüşünün nəticəsini əlində rəhbər tutaraq Qarabağ ermənilərinin hüquq və təhlükəsizlik məsələlərinin yekun bəyanata salındığına istinad edəcək. Bizə gəldikdə, əgər Qarabağ erməniləri Azərbaycan qanunları ilə yaşayacaqlarsa, separatçılıqdan vaz keçib pasportlarımızı daşıyaçaqlarsa, bələdiyyə və digər buna bənzər hüquq-

ların sözlərinə görə, yetər ki, Ermənistan Azərbaycanın sərhədlərini tanısin, sülh sazişi imzalasın və dəhlizin açılmasıyla kommunikasiya xətlərinin çalışmasına şərait yaratsın.

"Brüssel görüşləri də təsdiq etdi ki, münafişinin həllinə ən çox dəstək ola biləcək qurum məhz Avropa İttifaqıdır"

"Hurriyyet" xəbər verir ki, İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzinin (CESD) sədri, millət vəkili Vüqar

Masallı polisi cinayəti etiraf edən oğruları niyə həbs etmir?

Cinayətkarların həbs edilməməsini görən rayon sakini Rusiyaya getməyə məcbur olub...

Masallı rayon Qəriblər kəndi sakini Cəbiyev Əlisafa Cankişi oğlu "Hurriyyet"ə müraciət edərək, 2020-ci il 26 may tarixində evinə daxil olan oğruların hələ də azadlıqda olduğunu bildirib. Bu azmış kimi, evə daxil olan oğrular ev sahibinə ləm vasitəsilə ağır xəsarətlər yetiriblər. Hazırda həyat yoldaşıyla Rusiyada yaşayan 66 yaşlı şikayətkinin sözlərinə görə, Masallı rayon polis şöbəsi oğurluğu etiraf edən şəxsləri həbs etmir:

"2020-ci il mayın 25-də "Vaz 2107" maşınımı satdım. 26 may gecə radələrində oğru evimin pəncərəsini sındıraraq mənzilimə daxil olub. Səse oyandım. Maskalı şəxs əlindəki lomu başıma vurdu. 64 yaşlı həyat yoldaşım Cəbiyeva Q.A tez bir zamanda qonşulara xəbər verdi. Onlar gələnə qədər lomdan yapışdım. Artıq təqətim qalmamışdı. Qonşuların səsinə eşidən oğru lomu buraxıb qaçdı. Polisə zəng elədim. Təcili yardım gəldi. Başıma və ayağıma tikişlər atılıb. Elşad adlı əməliyyatçı mənə suallar verdi. Qonşular da xəbər eşidən kimi mənə dəyməyə gəlmişdilər. Həmin an Ağayev Ağali Azad oğlu uca səslə dedi: "Bu dayını kim bu hala salıb, onun başını kəsərim". Əməliyyatçı Elşad Ağalini bu sözlərindən sonra götürüb şöbəyə apardı. Sonra mənə zəng edib sual verdi ki, Ağayev Vüsal Asif oğlunu tanıyırsan?... Bildirdim ki, bəli tanıyıram, o bizim qaz sayğacımıza baxan şəxsdir. İki-üç dəfə məndən 200-300 azn pul alıb. Mənə deyib ki, kreditim var, sonra qaytararam. Amma qaytarmırdı. Aramızda söz-söhbət olub. Hətta mənə də hədələyib.

Əməliyyatçı Elşad dedi ki, oğrular tapılıb. Bildirdi ki, Ağayev Ağali boynuna alıb. O deyib ki, 3 nəfər - Ağayev Vüsal Vasif oğlu və Ağayev Nasir Asif oğlu ilə birgə oğurluq edib. Vüsal Ağayev polis şöbəsinə gətirilərək 10

saat saxlanılıb. Bir gün sonra mənəmlə üzleşmə olub. O, öz "Mercedess" markalı maşınını sataraq işi bağlayıb.

2-ci dəfə rayon prokuroruna şikayət etdim. Maddəni dəyişib ağır xəsarət vurma ilə cinayət işi açıldı. Lakin heç bir nəticəsi olmadı. İşə aparan Şabala adlı istintaqçı işi bağlayırdı. Əlisafa Cəbiyev həyatı təhlükədə olduğu üçün ölkəni tərk etmək məcburiyyətində qalıb. O, məsələ ilə bağlı Prezident İlham Əliyevə, Daxili İşlər Nazirinə və Respublika baş prokuroruna müraciət edib: "Məsələylə bağlı cənab Prezident İlham Əliyevə, Daxili İşlər Nazirinə və Respublika baş prokuroruna müraciət etmişəm. Amma heç bir nəticəsi olma-

dı. Axırda məcbur olub, ölkəmi tərk etdim. Ona görə ki, oğrular həbs edilməyib, rahat gəzirilər. Mənim və həyat yoldaşımın həyatı təhlükədə idi. Səlahiyyətli qurumlardan xahiş edirik ki, bu məsələni araşdırsınlar cə cinayətkarlar layiqli cəzasını alsın. Biz öz Vətənimizə qayıtmaq istəyirik".

Şikayətkinin sözlərinə görə, şübhəli şəxslərdən biri olan Vüsal Ağayev Vasif oğlu Rusiyanın Narilski şəhərinə qaçıb: "Mənim işimi aparan polis reisi Habil Əmiraslanovun müavini Anar adlı şəxs cinayət axtarışının reisi Ülvi Abiyev özünü polis reisi kimi təqdim edib mənə dedi ki, sən hara şikayət etsən cavablar mənə gələcək. Eşitdiyimə görə, polis reisi Habil Əmiraslanov və müavini Anar adlı şəxs Tovuz rayonuna təyinat alıblar. Biz "Hurriyyet"ə şikayət məktubu ünvanladım. Daha sonra Masallı rayonunun təbə polis reisinin müavini mənim qohumumu bölməyə çağıraraq deyib ki, Cəbiyev Əlisafaya de, şikayətini geri götürsün, yoxsa onun üçün yaxşı olmaz. Masallı polisini yaxşı başa düşürəm. Cinayətkar Vüsal Ağayev Vasif oğlu üç şəxsədən pul alıb və qaz idarəsinə işə düzəltmə adı ilə dələduzluq etmişdir. Mən sevindim ki, təbə gələn polis şöbəsinin rəhbərliyi onu həbs edəcəklər. Lakin əksinə oldu. Elə bir şərait yaradılar ki, cinayətkar Vüsal Ağayev Rusiyanın Narilski şəhərinə qaçdı".

Məsələylə bağlı Daxili İşlər nazirliyi ilə əlaqə saxladım. Nazirliyin Mətbuat Xidmətinin Lənkəran Regional qrupunun baş inspektoru Məhəmməd Rzayev "Hurriyyet"ə bildirdi ki, hazırda faktla bağlı əməliyyat-axtarış təd-

birləri davam etdirilir:

"Həmin faktla bağlı Masallı Rayon Polis Şöbəsinə cinayət işi başlanılıb. Lakin təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilməli olan şəxs müəyyən olunmadığından cinayət işinin icraatı dayandırılıb. Hazırda faktla bağlı əməliyyat-axtarış tədbirləri davam etdirilir".

PS. Bu hadisənin baş verməsi çox utanvericidir. Cinayəti etiraf edən şəxslərin həbs edilməməsi və bu günə kimi azadlıqda gəzməsi Azərbaycan qanunvericiliyinə təpürmək deməkdir. Digər tərəfdən, cinayəti etiraf edən oğruların hələ də rahat gəzməsi zərərçəkmiş şəxsin həyatını da birbaşa təhlükə altında qoyur. Zərərçəkmiş ailənin həyatı təhlükə altında olduğu üçün ölkəni tərk etmək məcburiyyətində qalıblar. Ümid edirik ki, bu işdə əli olan şəxslər, eyni zamanda cinayəti etiraf edən oğruların buraxılmasında iştirak edən Masallı rayon polis əməkdaşları məsuliyyətə cəlb ediləcəkdir.

Ötən yazımızda qeyd etiyimiz kimi hadisə ilə bağlı 3 nəfər şəxs cinayəti etiraf edib. Görünür, həmin şəxslər nəyinsə müqabilində həbs edilməyib. Ümid edirik ki, cənab nazir Vilayət Eyvazov baş vermiş utanverici hadisəni birbaşa nəzarətinə götürəcək, eyni zamanda Azərbaycan polisinin adına ləkə gətirəcək addımlar atan əməkdaşların işdən azad edilməsi ilə bağlı göstəriş verəcək.

YƏHYA

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

"Bu kimi əngəllər bizi mübarizəmizdən saxlaya bilməyəcək" Böyükağa Abdullayev korrupsioner, rüşvəxtor məmurlara çağırış etdi...

Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı, Bakı şəhəri, Nizami küçəsi 53, mənzil 41-də yaşayan Abdullayev Böyükağa Abdulla oğlu tərəfindən "Hurriyyet" in redaksiyasına daxil olan bir neçə məktub tərəfimizdən dərc olunub. Bu məktubların hər birində qarşılaşdıqları haqsızlıqlardan şikayət edən B. Abdullayevin çoxsaylı müraciətlərinə rəğmən, səsi hələ də ölkə rəhbərliyinə çatmayıb. Çünki bir sıra qurumlar digər vətəndaşlar kimi, onun da haqlı tələblərini yerinə yetirməkdə maraqlıdır, eynilə bu tələblərin ölkə rəhbərliyinə çatmasına böyük əngəl törədirlər. Odur ki, əksər hallarda vətəndaşlarımız haqlı olduqları halda, haqsız duruma düşürlər. Artıq bir ildən çoxdur ki, öz haqqı uğrunda mübarizə aparan Böyükağa Abdullayev, nəhayət, həm də digər hüququ tapdanan vətəndaşların səsinin lazımi qurumlara çatdırılması uğrunda "savaşmaq" qərarına gəlib. Bütün bunlarla bağlı, o, redaksiyamıza müraciətində yazır:

"Hörmətli redaksiya!

Azərbaycan Respublikasında heç kəs həbsdən şüortalanmayıb.

Bu gün az-az azərbaycanlı ailələri, az-az nəsil-tayfa ola bilər ki, ya zəlzələdən, ya vələlədən onlar türmə həyatı yaşamamış olsunlar. Belə ailələri, nəsil-tayfaları barmaqla göstərmək olar.

Dəhşətli odur ki, dinindən, əqidəsindən, məsləkindən, moqeyindən asılı olmayaraq azadlıqları əlindən alınan insanlar Cəzaçəkmə Müəssisələrində məmurun qanunazidd hərəkətləri, haqsızlıqları ilə üzleşirlər. Hətta bu haqsızlıqlar çox vaxt ağır nəticələrə də gətirib çıxarır. Çünki, heç kimə sirr deyil ki, 6-7 ay bundan qabaq Ədliyyə Nazirliyi, Penitensiar Xidmətin 17-saylı Cəzaçəkmə Müəssisəsinin reisi Şakir Qəniyev bu vəzifəyə təyin edildiyi 6 ay ərzində pula görə 4 məhkumu döyərək qətlə yetirmişdir. Bu barədə mətbuat orqanlarında, internet üstündən sosial şəbəkələrdə kifayət qədər məlumatlar paylaşılmışdır.

Hamımız üçün maraqlıdır, görəsən, aidiyyəti qurumlar bu reisin barəsində hansı ölçünü götürdülər, nə tədbir gördülər, məsuliyyətə cəlb edildirmi? Əsla yox! Sadəcə olaraq, yerini dəyişdilər, Şakir Qəniyevi 17-saylı Cəzaçəkmə Müəssisəsindən çıxarıb, 11-saylı Cəza-

çəkmə Müəssisəsinə rəyis təyin etdilər.

Biləsiniz ki, bu gün həmin Şakir Qəniyev "17-saylı Cəzaçəkmə Müəssisəsində 4 məhkumu öldürdüm, qanını da batırdım, neylədi-lər?!" prinsipini rəhbər tutub, qanunsuz hərəkətlərini 11-saylı Cəzaçəkmə Müəssisəsində də davam etdirməkdədir". Bilirsiniz ki, bütün bunların kökündə korrupsiya, rüşvəxtorluq, qohumbazlıq amili durur.

Ən dəhşətli isə odur ki, aidiyyəti dövlət qurumlarından fərqli olaraq nə məhkumların özləri, nə də qohum-əqrabaları məhkumların pozulmuş hüquqlarını müdafiə edə bilmirlər. Bunun da obyektiv və subyektiv səbəbləri vardır. Bu barədə Şakir Qəniyevin şəxsinde gələcəkdə kifayət qədər məlumatlar verəcəyik.

Bu gün isə Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları olaraq bizi düşündürən əsas bir məsələdir: görəsən, Şakir Qəniyev kimiləri Azərbaycan Respublikasının qanunlarından, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin korrupsiyaya, rüşvəxtorluğa qarşı apardığı mübarizədən, verdiyi tapşırıq və tövsiyyələrdən, Baş prokuror Kamran Əliyevin korrupsiya ilə bağlı keçirdiyi kollegiya iclaslarından, aparacağı mübarizədən xə-

bərləri yoxdurmu? Yoxdursa, çox pis, vadırsa, nəyə görə onlara verilən səlahiyyətlərdən bu qədər sui-istifadə edərək, korrupsiya, rüşvəxtorluqla məşğul olurlar və biçərə məzlum məhkumlara qarşı qanunazidd hərəkətlər etməkdən qorxmurlar, çəkinmirlər, mütəmadi onların hüquqlarını pozurlar?!

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 aprel 2022-ci il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsinə dair 2022-2026-cı illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"nın icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun müşavirə keçirməsi, icti-

mayyati bu işlərə fəal qoşulmağa, hər bir vətəndaşı neqativ hallara biganə qalmamağa səsləməsi bizləri düşündürməyə bilməzdi.

Bu səbəblərdən də "Hüquqları Pozulmuş Məhkumların Müdafiəsi" İctimai Birliyini təsis etmək qərarına gəldik və tez bir zaman kəsiyində İB-ni təsis etdik.

13.05.2022-ci il tarixdə İctimai Birliyin təsis sənədlərini, qeydiyyatata alınması üçün, Ədliyyə Nazirliyinə təqdim etmişik. Qabaqcadan onu da bilir ki, rüşvəxtor, korrupsioner qüvvələr bir araya gələrək, birləşərək İctimai Birliyin Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan keçməsinə var güclərlə əngəllə yaradacaqlar. Lakin bu kimi əngəllər bizi mübarizəmizdən saxlaya bilməyəcəkdir.

Butun bunlara baxmayaraq İctimai Birlik dayanmadan, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin, Baş Prokurorluğun korrupsiyaya qarşı mübarizəyə, çağırışına qoşularaq, baş verən neqativ hallara biganə qalmadan fəaliyyətə başlamışdır.

Bəri başdan Cəzaçəkmə Müəssisələrinin reislərini, Cəzaçəkmə Müəssisələrində gündəlik törədilən korrupsiya hərəkətlərindən çəkinməyə, onları Prezidentin siyasi kursunu dəstəkləməyə, Baş prokuror Kamran Əliyevin çağırışına qoşulmağa çağırırıq".

Hazırladı: KƏNAN

Qeyd: Məlumat üçün bildi-rək ki, Böyükağa Abdullayev "Hüquqları Pozulmuş Məhkum-ların Müdafiəsi" İctimai Birliyi-nin sədri seçilib.

Astronomiya elmində 4 böyük kəşfə imza atan azərbaycanlı həkim

Onun kəşflərini Elmlər Akademiyası niyə təsdiq etmir?

Paşa Yaqub: "Kainatın idarə olunması bu rəqəmlər üzərində qurulub"

Astronomiya dəqiq elmlərin ən qədimidir. Bu elm qədim Yunanıstanda, Misirdə və Çində meydana gəlmişdir. Orta əsrlərdə astronomiya orta Asiya və Azərbaycanda təşəkkül tapmağa başlamışdır. Astronomiya digər dəqiq elmlərlə sıx əlaqədardır, onların üsullarından və əldə etdikləri nəticələrdən istifadə edir, üstəlik, onların da inkişafına təkan verir. Astronomiyani digər dəqiq elmlərsiz, digər dəqiq elmləri də astronomiyasız təsəvvür etmək olmaz.

Mövzu ilə bağlı tanınmış psixoterapevt və elmi-ladun bilicisi Paşa Yaqubla həmsöhbət olduq.

Birinci kəşf

- **Astronomik dövr nədir?**
- Hələ astronomiya elmi yaranmamışdan çox-çox əvvəllər kahinlər Günəş və Ay tutulmalarını əsrlər boyu qeydə almış və bunların sayı üzərində təhlillər aparmışlar. Uzunmüddətli təhlillərdən sonra müəyyən etmişlər ki, astronomik hadisələr dövrlərə bölünür və hər astronomik dövr 18 il, 11 gün, 8 saati (və yaxud 6585 sutkanı) əhatə edir. Sonradan astronomiya elmi bu dövrü "Saros dövrü" adlandırdı. Hər "Saros dövrü"ndə bir qayda olaraq 71 astronomik hadisə baş verir ki, onlardan 28-i Ay, 43-ü isə Günəş tutulması olur. Hesablamalarımız nəticəsində kəşf etdik ki, bütün astronomik hadisələr (Günəş və Ay tutulmaları) bir qayda olaraq 6585 gündən bir təkrarlanır. Bunu sübut edən və astronomiya elmində yenilik olan cədvəlləri diqqətinizə çatdırırıq:

6585 gün fərqlə baş verən Ay tutulmaları			
S/Nö	Tutulmanın tarixi	Aradan keçən günlər	Növbəti tutulma
1.	10.01.2001	6585	21.01.2019
2.	05.07.2001	6585	17.07.2019
3.	30.12.2001	6585	10.01.2020
4.	26.05.2002	6585	05.06.2020
5.	24.06.2002	6585	05.07.2020
6.	16.05.2003	6585	26.05.2021
7.	05.05.2004	6585	16.05.22
Və s			

6585 gün fərqlə baş verən Günəş tutulmaları			
S/Nö	Tutulmanın tarixi	Aradan keçən günlər	Növbəti tutulma
1.	14.12.2001	6585	26.12.2019
2.	04.12.2002	6585	13.12.2020
3.	31.05.2003	6585	10.06.2021
4.	24.11.2003	6585	04.12.2021
5.	19.04.2004	6585	01.05.2022
6.	14.10.2004	6585	25.10.2022
Və s			

6585 GÜNLƏ TƏKRARLANAN GÜNƏŞ VƏ AY TUTULMALARININ CƏDVƏLLƏRİ

İkinci kəşf

Yuxarıda qeyd erdik ki, hər astronomik dövrdə bir qayda olaraq 71 astronomik hadisə baş verir ki, onlardan 28-i Ay, 43-ü isə Günəş tutulması olur.
Neçə minilliklərdir ki, dəyişməyən bu rəqəmlərin mənası (niyə məhz bu sayda olması) hələ ki, astronomiya elmi tərəfindən kəşf olunmayıb.
Araşdırmalarımız zamanı kəşf etdik ki, ki, buradakı 71 astronomik hadisə Yer in dərya hissəsinə işarədir (Yerin 71 %-i sudan ibarətdir).
Dəryadan söhbət düşəndə isə, gözlərimiz önünə ilk növbədə gəmi və Nuh gəlir. Təsədüf deyil ki, "Quran"-ın bu mövzudan bəhs edən "Nuh" surəsinin sıra nömrəsi də 71-dir (!). Bu da həm dəryalara, həm də astronomik dövrdə baş verən 71 tutulmaya işarədir.
71-ci surənin 28 ayədən ibarət olması isə, "Saros dövrü"ndə baş verən 28 (!) Ay tutulmasının sirrini açır:

71 - 28 = 43
hesablaması isə, bir astronomik dövrdə 43 (!) dəfə baş verən Günəş tutulmasının açarıdır.

Sual yaranır: Günəş tutulması niyə məhz 43 dəfə baş verir (başqa sayda ola bilməzdimi)?

Bu sualın cavabını da ALLAHIN kitabından tapmaq olur. Belə ki, Quranın "Ay" surəsi 54 ədədi ilə nömrələnib. Bu səbəbdən 54 ədədi Ay rəmzi sayılır. Elmi-ladun araşdırmalarımız göstərir ki, 54 ədədi Quranda 43 (!) dəfə keçir (kitabın cəmi qırx üç surəsində 54-cü aya var). Bununla da Saros dövründə Günəş tutulmasının 43 dəfə baş verməsinin hikməti bir daha üzə çıxır.

Üçüncü kəşf

- **Bütün astronomik hadisələr niyə 858 gündən bir təkrarlanır?**

Astronomik hadisələr üzrində hesablamalar apararkən kəşf etdik ki, Günəş və Ay tutulmaları eyni zamanda 858 gündən bir də təkrarlanır. Bunu sübut edən və astronomiya elmində yenilik olan cədvəlləri oxuculara təqdim edirik:

858 gün fərqlə baş verən Ay tutulmalarının cədvəli						
Ösün ilk tutulması	Aradan keçən günlər	Növbəti tutulma	Aradan keçən günlər	Növbəti tutulma	Aradan keçən günlər	Növbəti tutulma
09.01.2001	858	16.05.2003				
05.07.2001	858	09.11.2003	858	14.03.2006		
30.12.2001	858	05.05.2004	858	07.09.2006		
24.06.2002	858	28.10.2004	858	03.03.2007	858	07.07.2009
24.04.2005	858	28.08.2007	858	31.12.2009		
17.10.2005	858	21.02.2008	858	26.06.2010		
16.08.2008	858	21.12.2010	858	25.04.2013		
09.02.2009	858	16.06.2011	858	19.10.2013		
06.08.2009	858	10.12.2011	858	15.04.2014		
04.06.2012	858	08.10.2014	858	11.02.2017		
28.11.2012	858	04.04.2015				
25.05.2013	858	28.09.2015	858	31.01.2018	858	5.06.2020
23.03.2016	858	28.07.2018	858	30.11.2020		
16.09.2016	858	21.01.2019	858	26.05.2021		
10.01.2020	858	16.05.2022				

858 gün fərqlə baş verən Günəş tutulmalarının cədvəli						
Ösün ilk tutulması	Aradan keçən günlər	Növbəti tutulma	Aradan keçən günlər	Növbəti tutulma	Aradan keçən günlər	Növbəti tutulma
21.07.2001	858	23.11.2003	858	29.03.2006	858	01.08.2008
14.12.2001	858	19.04.2004				
10.06.2002	858	14.10.2004				
04.12.2002	858	08.04.2005				
31.05.2003	858	03.10.2005	858	07.02.2008	858+858	13.09.2015
22.09.2006	858	26.01.2009	858	02.06.2011		
19.03.2007	858	22.07.2009	858	26.11.2011		
11.09.2007	858	15.01.2010	858	21.05.2012		
11.07.2010	858	14.11.2012	858	20.03.2015		
04.01.2011	858	10.05.2013				
01.07.2011	858	03.11.2013	858	09.03.2016		
29.04.2014	858	01.09.2016	858	06.01.2019		
24.10.2014	858	26.02.2017	858	02.07.2019		
11.08.2018	858	14.12.2020				
26.12.2019	858	01.05.2022				

858 GÜN FƏRQLƏ BAŞ VERƏN GÜNƏŞ VƏ AY TUTULMALARININ CƏDVƏLLƏRİ (2 ƏDƏD CƏDVƏL)

Sual yaranır: astronomik hadisələr niyə məhz 858 gündən bir təkrarlanır? Nədir bu ədədin mahiyyəti?

Əvvəlcə qeyd edək ki, "Quran"-ın orijinalı 286 səhifədən ibarətdir. Yəni, XVIII əsrə qədər (ərəb ölkələrində vəhəbilər hakimiyyətə gələncə qədər) çap olunan və Kəbədə, eləcə də dünyanın müxtəlif muzey və kitabxanalarında saxlanılan bütün quranlar 286 səhifəyə yerləşdirilib.

Araşdırmalarımız göstərir ki, bu, təsadüf olmayıb, xüsusi bir qanunauyğunluğa tabedir. Bu qanunauyğunluq isə, özünü aşağıdakı hikmətlərdə biruzə verir:

1) "Quran"-da təsbit olunmuş İslamın iki böyük bayramı - Qurban və Ramazan bayramları arasında qalan günlərin sayı bir qayda olaraq, (Qurban bayramından sayılmaqla) 286 gündür.

2) Biologiya elmi sübut edir ki, insan ana bətnində 286 günə yaranır. Belə ki, cütlüklər görüşəndən sonra, toxumun ana bətninə çatması 6 gün + bətnə normal inkşaf 280 gün = 286 gün. Deməli, uşaq ana bətnində "Quran"-ın hər səhifəsinə bir gün hesabı ilə qalır. Beləliklə, insanın yaranışı üzərinə Allah öz kodlaşdırılmış "möhürünü" vurub.

3) Quranın 2-ci surəsi olan "İnək" surəsində 286 ayədən ibarət olması təsadüfi deyildir. Belə ki, inəyin 286 sümüyün birləşməsindən yaranması artıq elm təsdiq etmişdir.

4) İnsanlar ən çox Günəş və Ay (Qəməri) təqvimindən istifadə etməklə, ildə iki dəfə təqvim dəyişməsinə qeyd edirlər: 21 martda və 31 dekabrda. Bu iki bayramarasında qalan günlərin sayı da (Novruz bayramından sayılmaqla) bir qayda olaraq 286 gündür.

Bu faktlar onu sübut edir ki, 286 ədədi Allahın kodlaşdırılmış möhürü olaraq, həyatımızın bütün vacib sahələrinin üzərinə vurulmuşdur.

Bildiyimiz kimi, insan "Quran"a and içərkən, yaxud tövbə edərkən bunu üç dəfə təkrarlayırlar. Gəlin bunu riyazi dilə çevirək:

$$286 + 286 + 286 = 858$$

Göründüyü kimi, bütün astronomik hadisələr "Quran"-ın üç misli olan 858 ədədi altında təkrarlanır. Bu da onu sübut edir ki, elm Allahla məxsusdur və tutulmalar bəşəriyyətin diqqətini Yaradanın qanunlar toplusu olan "quran"a yönəldir.

Dördüncü kəşf - Ayın üzərindəki ləkə deyil, xəritədir

Mənə inanmayan Aya baxsın

Astronomiya elmində dördüncü kəşfimiz Ayın üzərindəki "ləkə"-nin sirridir.

İndi isə, qayıdaq yuxarıda qeyd etdiyimiz Ayın üzərindəki "ləkə"-nin sirrinə. Dünya yaranandan insan oğlu hər axşam Ay üzərindəki "ləkə"-ni görsə də, mənasını anlamadığından, bu barədə cürbə-cür əfsanələr yaranmışdır. Uzun araşdırmalarımızdan sonra kəşf etdik ki, bu "ləkə"-lər əslində bir vaxtlar mövcud olmuş Pangeya adlı materikin xəritəsidir. Coğrafiya elmindən bildiyi kimi, ilk yaranışda Yer kürəsi cəmi bir materikdən ibarət olub ki, onun da adı Pangeya olub. (Həmin materiki əhatə edən okeanın adı isə, Pantalas olub.)Zaman keçdikcə Pangeya materiki əvvəlcə iki hissəyə - Lavrasiya və Hondvanaya bölünmüşdür. Hazırda isə, altı materik olduğu hamınız məlumdur. Yer in ilk yaranış forması olan Pangeya materikinin coğrafiya kitabında olan xəritəsini götürüb Ayın üzərindəki "ləkə"-nin şəkli ilə yanaşı qoysaq görrik ki, bunlar biri-birinin eynidir.

(Ay və Pangeya materikinin şəkilləri)

Buradan aydın olur ki, bir vaxtlar mövcud olmuş Yer in ilk xəritəsini (Pangeyanı) Yaradan hər axşam işıqlandıraraq bizə nümayiş etdirir. Bütün bunlar bir daha sübut edir ki, elm Allahla məxsusdur və Yaradan hər yerdə Öz varlığını, qüdrətini bizə göstərir. Bütün bunları hamı görsə də ancaq ağıllı adamlar dərk edirlər. Astronomiya, fizika, kimya, biologiya, anatomiya, kibernetika və informatika, daktiloskopiya, təbabət və s elmlərin indiyədək açılmış sirlərini açan və bu barədə onlara kitab, yüzlərlə elmi məqalə yazan bir şəxsin kəşflərini hansısa bir elmi mərkəz təsdiqləyibmi?

Sualınıza cavab olaraq bildirim ki, bu gün elmlər akademiyaları və elmi mərkəzlər hamısı Dünyanı idarə edən mafiyaların (massonların və s) nəzarətindədir. Onlara tapşırılıb ki, Allahın varlığını, elmini təsdiq edən heç bir kəşfi təsdiq etməyin. Mən kəşflərimi "Quran"-dakı rəqəmlərlə etmişəm. Yəni, hesablamalarımı həmin rəqəmlər üzərində quraraq bütün elmlərdə kəşflər etmişəm. Bu kəşfləri təsdiq etmək elə Allahın varlığını, elmini, qüdrətini təsdiq etməkdir. Bu da bəşəriyyəti istismar edən, insanları oyuncağa çevirən mafiyalara sərf etmir. Çünki, onlara inamsız, ümitsiz, dərrakesiz kütlə lazımdır ki, rahat istismar edə bilsinlər. Oyanmış və Allaha sıx bağlı olan insana zülm etmək olmur, o insanlar zülmə qarşı çıxırlar. Mənim kəşflərimin Elmlər Akademiyası tərəfindən təsdiq olunmamasının sirri budur.

Amma, mənim kəşflərim o qədər sadə və gözlə görünəndir ki, heç EA-i təsdiqləməsə də, hər bir şüurlu insan bunun doğruluğunu təsdiqləyə bilər. Məsələn, yuxarıdakı şəkildə Pangeya materiki ilə Ayın üzərindəki "ləkə"-nin eyni şey olduğunu təsdiq etmək üçün heç bir cihaz, teleskop tələb olunmur, adi gözlə də bunun eyni olduğunu təsdiq etmək mümkündür. Yaxud da ki, kəşf etdiyim cədvəllərdə tutulmalar arasında qalan günlərin 858 (6585) olduğunu təsdiq etmək üçün bir kalikulyator, bir də 3-cü sinifə qədər təhsil almaq kifayət edir.

Onu da qeyd etməyi vacib bilərəm ki, hazırkı dövr şeytani dövr olduğuna görə Allahın qüdrətinə dəlalət edən kəşfləri Elmlər Akademiyası təsdiqləmir. Astronomik hesablamalarımız göstərir ki, yaxın aylarda indiki şeytani dövr bitəcək və kamillik dövrü başlayacaq. Onda bu cür kəşflər dərsliklərə salınacaq və dərs vəsaiti kimi tələbələrə öyrədiləcək. İndikindən fərqli olaraq onda tələbələr həm elmi, həm də imanlı olacaqlar (hazırda elm verilə də çalışırlar ki, imanların alsınlar).

Elmi-ladunun nə demək olduğunu qısaca izah edək. "Ladun" sözü ərəbcə "dər in qat" mənasını verməklə, elmin dərin qatlarına işarə anlamını verir. Bu, tək zəhmətlə (oxumaqla) əldə edilə bilməyən, həm də qəlbə gələn duyumla qazanılan bilgidir. Vaxtilə peyğəmbərlər və bir çox kəramət sahibləri sirlər üzərindən pərdələri məhz bu elmlə qaldırıblar. Biz də zaman-zaman müxtəlif elmlərə dair sirləri məhz bu elmlə açdıq.

YƏHYA

Uzun zamandır ki, "Azəriqaz" istehsalat Birliyindən kütəvi narazılıqlar, mediada, sosial şəbəkələrdə yayılır. Müxtəlif formalı narazılıqların yayılması daha çox abonentlərə artıq ödənişlərin hesablanması, smart sayğacların heç bir səbəb göstərmədən dəyişdirilməsidir. Üstəlik, sayğacların oxunması zamanı vətəndaşlara artıq pul yazılır.

Bütün bu narazılıqlara isə, "Azəriqaz" rəhbərliyi öləri olaraq yanaşır. Bir neçə gündür ki, adicəkilən qurumda yoxlamaların aparıldığı, bir neçə şöbə müdürünün həbs edildiyi barədə informasiyalar dolaşmaqdadır.

Maraqlıdır ki, ötən həftənin əvvəlindən başlayaraq yayılan informasiyalara hüquq-mühafizə orqanlarından hər hansı bir açıqlama verilməmişə, "Azəriqaz"-ın prezidenti Ruslan Əliyev öz sosial şəbəkə hesabında yazdığı statusu ilə həbslər barədə xəbərləri nə təkzib, nə də təsdiq edib.

Ruslan Əliyev həbslər barədə yayılan xəbərlərə belə reaksiya verib: "Söz yox, insan faktoru olan yerdə yüz faizlik nəticədən danışmaq bütün hallarda absurddur. Ancaq nöqsanların aradan qaldırılması istiqamətində ciddi şəkildə cəhd etdiyimizə sizi əmin edirəm. İstehsalat Birliyinin qapıları hər zaman #media, blogger və QHT nümayəndələrinin, eləcə də sadə vətəndaşların üzünə açıqdır. Yeni istənilən sualın cavabı özünü çox gözəldir. Təəssüf ki, bütün bunlara baxmayaraq yenə də, dəqiqləşdirilməmiş, dedi-qodu motivli informasiyalar döviyyəyə buraxılır ki, bu da ictimai rəyin çəşdirilməsinə xidmət edir".

Ruslan Əliyev bu açıqlamasında həbslər barədə informasiyaları, əslində, təkzib etməyə çalışır. Bu barədə bir qədər sonra qeyd edəcəyik. İndi isə gəlin həbslərlə bağlı məlumatların detallarına diqqət edək.

Yayılan ilkin məlumatlarda "Azəriqaz"-da 4 nəfər departament rəisinin həbs olunduğu bildirilmişdi. Onlardan ikisinin adı açıqlansa da, mətbuat digər ikisinin adını dəqiqləşdirə bilməmişdi.

Lakin sonradan məlum oldu ki, abonentlərə əlavə qaz həcmiinin yazılması və süni borc yaradılması halı ilə bağlı araşdırma başlanıb. Araşdırma nəticəsində "Azəriqaz" İB-nin bir sıra vəzifəli şəxsləri Baş Prokurorluğa çağıraraq dindirilib. Arasında baş direktorun müavinləri də olan həmin şəxslərin siyahısı belədir:

Baş direktorun qazın satışı üzrə müavini Rəşad Qavadov

Baş direktorun istismar üzrə müavini Cahid Hüseynli

Abonent bazasına xidmət şöbəsinin rəisi Qətiy İbrahimov

Qazın balans və hesabatı şöbəsinin rəisi Elşən Qədirov

Metrologiya şöbəsinin rəisi Rövşən Məhiyyəddinov

İstehlakçılara satılan qaza nəzarət şöbəsinin rəisi Elcin Qocayev

İqtisadiyyat və ucot şöbəsinin rəisi Maarif Nəcəfli.

Məlumatla görə, bunlardan əlavə, daha iki nəfər böyük mühəndis dindirməyə cəlb edilib. Onlar bir neçə saat dindirmədə olduqdan sonra sərbəst buraxılıblar. Onu da bildirək ki, həbs olunduğu deyilən şəxslərin də ifadəsi alındıqdan sonra sərbəst buraxıldığı bildirilir.

"Hürriyyət" qeyd edir ki, Neftçilərin Hüquqlarını Müdafiə Komitəsinin rəhbəri Mirvəri Qəhrəmanlı da "Azəriqaz" IB-də gedən proseslərlə bağlı

"Azəriqaz" rəhbəri həbsin bir addımlığında

Hüquq-mühafizə orqanlarının Ruslan Əliyevin qapısını döyəcəkləri gün uzaqda deyil

riqaz" IB-də gedən proseslərlə bağlı məlumat yayıb: "Aldığım məlumata görə, "Azəriqaz"-ın rayon xidmət sahələrinin idarələr üzrə rəis müavinləri, Regional qaz istismari idarələrində fəaliyyət göstərən bütün istehlakçılara satılan qaza nəzarət şöbələrinin və Qazın balans və hesabatı şöbələrinin rəislərinin vəzifədən uzaqlaşdırılması üçün tədbirlər görülür. Səbəb isə əhali abonentlərinə əlavə qaz həcmiinin yüklənməsi və süni borcun yaradılmasıdır".

Lakin bununla bağlı Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətindən heç bir açıqlama verilməmişdi. Həftə sonu isə bir neçə gün davam edən qeyri-müəyyənlik çismən ortadan qaldı. Və məlum oldu ki, "Azəriqaz"-da heç qətdən də saxlanılanlar olub.

"Aparılan yoxlamadan sonra "Azəriqaz" İstehsalat Birliyi öz işini eyni tərkibdə davam etdirir". Bunu "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin (İB) Hüquq departamentinin rəhbəri Vüqar Eyvazov "Açıq qapı" aksiyası çərçivəsində jurnalistlərə açıqlamasında bildirib. Onun sözlərinə görə, yoxlama, nəzarət idarəçilikdə tətbiq edilən əsas üsullardan biridir. Zərurət yarandığı təqdirdə və yaxud dövlət qurumları məqsədu uyğun hesab etdiyi halda bütün qurumlar müvafiq qaydada yoxlanırlar.

Vüqar Eyvazovun bu açıqlamasından da görünür ki, cəmi 24 saat əvvəl Ruslan Əliyevin verdiyi təkzib açıqlaması, heç kimin saxlanılmadığına dair iddiaları başdan-başa yalandan ibarət imiş. Çünki Hüquq Departamentinin rəhbəri saxlanılma barədə informasiyaları təsdiqləyib. Eyni zamanda diqqətimizi çəkən məqam ondan ibarətdir ki, Vüqar Eyvazov hansı zərurət yarandığına aydınlıq gətirməyib. Çünki "Azəriqaz"-ın rəsmi hüquqşünası da yaxşı bilir ki, belə zərurət yalnız kütləvi narazılıqlar, dövlət vəsaitlərinin və əmlakının total şəkildə talan edilməsi, vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə halları baş verdiyi təqdirdə keçirilir. Yeni bu standart qayda və prosedur forması da deyil. Hüquq-mühafizə orqanları da audit təşkilatı deyil ki, ənənəvi

qaydada hansısa dövlət qurumunda yoxlama aparsın. Bundan başqa, Vüqar Eyvazovun dediği kimi, heç bir dövlət qurumunda əsaslı şübhələr və sübutlar olmadan bu qədər yüksək vəzifəli şəxslər dindirilməyə aparılır.

Deməli, baş verənlər heç qətdən də ciddi pozuntulara əsaslı şübhələr yaradıb. Ruslan Əliyevin sosial şəbəkədə fenomen olması, yayılan informasiyaları ört-basdır etmə cəhdi isə başadüşüləndir. Çünki həbs edilən şəxslər "Azəriqaz"-da kifayət qədər yüksək post tutan şəxslərdir. Onların verdikləri və bundan sonra da verəcəkləri istənilən ifadədə, hansısa pozuntu faktı ilə bağlı açıqlaması Ruslan Əliyevi də məsuliyyətə cəlb etməyə kifayət qədər ciddi əsaslar yaradır.

Məsələ burasındadır ki, R.Əliyev aylardır vətəndaşlara artıq borc yazılması faktlarından xəbərdardır. Elə bir neçə gün əvvəl mətbuatda Salyan Regional Qaz İdarəsinin işçilərinin də vətəndaşlara qarşı artıq borc yazdıklarına dair informasiyalar yayılmışdı.

"Hürriyyət" xəbər verir ki, Salyan Regional Qaz İstismar İdarəsinin xidmət sahələri olan Sabirabad və Saatlıda qaz itkisini azaltmaq üçün demək olar, hər abonente "yükləmə" olub. "Yükləmələr mart ayının hesablarında qaz itkilərinin azaldılması istiqamətində görülmüş qara işlərdir", - bu barədə DİA.AZ-a qurumdakı mənbə məlumat verib.

Məlumatı verən mənbə daha sonra iddia edir: "Havaların qızması isə həmin sayğacların verilməmiş göstəriciyə çatmaması açıq-aydın görünür. İndi də yükləmə olunmuş sayğacları yenisiylə əvəz edirlər ki, verilmiş kublarda qabağa düşsünlər".

Daxil olan məlumatda qeyd olunur ki, may ayında 80 000 saygac dəyişilməlidir. Hər birinə 50-60 m3 qaz əlavə olunmaqla. Məsələn: evinə saygac dəyişməyə gəlirlər. Saygacınız da mexanikidir. Üzərində də, tutaq ki, 1220 m3 qaz var. Akt yazılır, dəyişdirilir. İdarədə onu edirlər 1300 m3 və vururlar sistemə. Bəzən abonentlərə 2000 m3 yükləyib say-

gacı söküb atırlar.

Ümumiyyətlə "Azəriqaz"-da smart sayğacların dəyişdirilməsi prosesi ilə bağlı ciddi narazılıqlar uzun zamandır ki, mövcuddur. Məhz bu səbəbdən də yoxlamaların davam etdirilməsi gözləniləndir.

Uzun zamandır ki, "Hürriyyət" olaraq Azərbaycanda kütləvi şəkildə smart sayğacların mexaniki sayğaclarla əvəz edilməsində hansı maraqlar olduğunu araşdırmağa çalışırıq. "Azəriqaz" rəsmiləri iddia edirlər ki, smart sayğacların istismar müddəti bitib. Qurumda hesab edirlər ki, hazırda ölkə üzrə abonentlərin istifadəsində olan "İTRON" tipli smart sayğacların istismar müddəti 5 ildir. Lakin bu sayğaclar alınan zaman onların istifadə və istismar müddəti ilə bağlı müddət 15 il müəyyən edilib. Lakin "Azəriqaz"-da düşüncələr ki, "İTRON" tipli smart sayğacları dəyişmək üçün müvafiq qanun var. Lakin qanun heç də sayğacların dəyişdirilməsi tələbini irəli sürmür.

Belə ki, sayğacların yoxlanılması "Qazdan istifadə qaydaları" haqqında Nazirlər Kabinetinin Qərarının 4.3 bəndinə əsasən icra edilir. Qaydalarla görə yoxlama Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin müəyyən etdiyi dövlət standartlarının tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilir. Həmin sənəddə qeyd edilir ki, əhali abonent qrupu üzrə qaz sayğacları 5 il, qeyri-əhali qrupu üzrə isə 3 ildən bir dövlət yoxlamasına təqdim olunmalıdır.

Yəni bu qanunda söhbət yoxlama baxışının keçirilməsindən gedir. Qanun heç bir halda istismara yararlı olan smart saygacının 5 ildən bir dəyişdirilməsini tələb etmir. Bundan başqa bəzən elə hallara rast gəlinir ki, smart sayğacların istismar müddəti 2-3 il olsa da yenə mexaniki sayğaclarla əvəzlənir.

Əlbəttə ki, burada da əsaslı şübhələr ortaya çıxır. Sual olunur, əcaba "Azəriqaz" yoxlama-baxış zamanı heç bir problemi olmayan, istismara yararlı smart sayğacları kütləvi halda niyə dəyişir? Burada maraq nədir?

Məsələn, bu saygac dəyişmə

prosesini ictimaiyyətə bədcə vəsaitlərinə qənaət kimi təqdim edirlər. Rəsmi açıqlama belədir: "Hazırda istifadə edilən İtron Gallus Pay.G4 NGPP (smart) sayğaclarının komplektinin (saygac, qutu, əymə, kran və s.) qiyməti 220-240 manat, G-4T (mexaniki) sayğaclarının komplektinin (saygac, qutu, əymə, kran və s.) qiyməti isə 70-90 manat arasında dəyişir".

Lakin burada dövlət vəsaitlərinə qənaətdən yox, əlavə olaraq istismar müddəti başa çatmayan, 240 manata alınan smart kartları söküb yerinə 90 manata olan mexaniki saygac yerləşdirirlər. Bununla da bədcəyə ikiqat ziyan vurulur. Bundan başqa alman istehsalı olan İTRON sayğaclarının təhlükəsizlik kodlaşdırılması, istehsalçının hər bir saygac üzrə fərdiləşdirilmiş identifikasiya nömrəsi də

var ki, bu da müdaxilə hallarının qarşısını alır. Mexaniki sayğacları isə "qara bazar"-dan da əldə etmək mümkündür. Hətta bezi hallarda abonent koduna uzlaşdırma aparmaq da asandır. Mexaniki sayğacların istehsalçısı isə əsasən Rusiya və Çində. Bu sayğacların standart istifadə müddəti maksimum 2-3 ildir. Deməli, 15 il işləmə imkanı olan alman istehsalı olan smart sayğacları, 2-3 il işləyəcək rus və çin istehsalı olan keyfiyyətsiz sayğaclarla əvəz edirlər. Nəticədə qısa müddətdə sıradan çıxma ehtimalı olan sayğacları 2 ildən bir dəyişmək daha çox bədcəyə ziyan vurulmuş olur.

"Hürriyyət"-ə danışan ekspertlər hesab edir ki, əgər smart sayğacların oxunmasına ehtiyac yoxdursa, mexaniki sayğacların mütəmadi olaraq, 30 gündən bir sərfiyyat göstəricilərini oxuyaraq sistemə daxil etmək lazım gəlir. Bu zaman da qaz idarəsinin əməkdaşlarının sərfiyyatla bağlı göstəriciləri ifadə etməsi, artırır, azalda biləcəkləri imkanları yaranır. Nəticədə mexaniki qaz sayğacları ilə bağlı çox ciddi problemlər ortaya çıxır.

Araşdırmalar zamanı məlum olub ki, G-4T və G-2,5T meişət tipli mexaniki qaz sayğaclarının ölkə daxilində istehsalı ilə bağlı 2021-ci ilin əvvəlindən verilən açıqlamalar hələ söz olaraq qalmaqdadır. Həzırda həmin sayğaclar xaricdən idxal edilir. Bu tip sayğacların idxalını və "Azəriqaz"-a çatdırılmasını isə hansı şirkətlərin, hansı tenderlə qazandığına dair heç bir açıqlama verilmir. Rəsmi tender banklarında da bu barədə heç bir informasiya əldə etmək mümkün deyil. Yeni iki ildir xarici valyutanın ölkədən çıxışının qarşısına almaq məqsədilə mexaniki sayğacların "Gəncə Cihaz-qayırma Zavodu" ASC də istehsal ediləcəyi deyilsə də proses baş tutmayıb. Görsən niyə? Hər halda ölkə üzrə saygac oyunlarında çox ciddi məqamlar var ki, Ruslan Əliyev bu prosesdən nə qədər vətəndaşın əziyyəti çəkdiyinin fərqi deyil. Görünür odur ki, dünya ev təsərrüfatlarının idarəedilməsində ağıllı texnologiyaların tətbiqini təkmilləşdirdiyi bir zamanda, Azərbaycanda el dili ilə desək "barmaq edilməsi" mümkün olan texnologiyaları tətbiq edirlər. Çünki abonentləri yükləmək asandır.

"Hürriyyət"

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dinləməyə hazırıq.

Müsaahibimiz Azərbaycan Dövlət Akademik Musiqili Komediya Teatrının aktyoru, Azad Azərbaycan Televiziya-sının aparıcısı, Respublika-nın Əməkdar artisti, Prezident mükafatçısı Əkbər Əlizadədir. Onunla 45 illik yubileyi ərəfəsində sənət və yaradıcılığı haqda söhbət-ləşdik.

(Əvvəli ötən sayımızda)

- Klassik və müasir yazaria-rımızdan daha çox kimin əsər-lərini oxumağı sevirsiniz?

- Əli Əmirlinin, Salam Qədir-zadənin, İlyas Əfəndiyevin, Anar müəllimin əsərlərini. Yeni yazıçı-la-rımız çoxdur. Yazıçılarımızın əsərləriylə yanaşı, sizə deyim, həm də şairlərimizin şeirlərini oxu-yuram. Mən düşünürəm ki, bir akt-yor hansısa şairdən bir bənd də olsa şeir bilmirsə, bu onun kasa-dlığıdır. Dünya ədəbiyyatın da oxu-malıyıq. 18-19 yaşlarımda incəsə-nət universitetində oxuyanda bö-yük Braziliya yazıçısı Qiyermo Fi-qeredunun "Ezop" əsərində Ezo-pu oynadım. Cənnət xanım Səli-mova deyirdi, baxma ki, Ezop 60 yaşlarındadı, aranızda yaş fərqi var, sən Ezopun yaşadıklarını bir aktyor kimi hiss elə, o mənə bəs-dir, çünki sabah sən teatrda işlə-yəndə, rollar verildə sənə üçün onlar su içmək kimi olacaq. Mən görürəm ki, bu doğrudan da belə-dir. Əbdürrəhim bəy Haqverdiye-vin "Dağılan tifaq" pyesində Nəcəf bəyi oynamışamsa, siz indi təsə-vür edin, ondan sonra oynayaca-ğım rollar mənim üçün o qədər də çətin olmamalıdır.

- Aktyorların bir qrupu ailə-sini dolandırmaq məqsədiylə toylarda tamadalıq da edirlər. Siz buna necə baxırsınız?

- Yaxşı baxıram. Çox aktyorlar deyir ki, mən toylara getmirəm, onların toy aparmaq qabiliyyətinə şübhə edirəm. Bəyəm toy apar-maq eyib sayılır? Cabbar Qaryağ-dioğlu, Seyid Şuşinski, Xan Şu-şinski, Əlibaba Məmmədov kimi nəhəng muğam ustadları məclis-lərdə ifa ediblər, iştirak ediblər. O məclislərdə muğam xiridarları on-ları necə də diqqətlə dinləyiblər. Muğamdan onların anlayışları olub. Rəfael Dadaşovun özü də, Yaşar Nuri də, Telman Adıgözəlov da toylarda, el şənliklərində apar-cılıq ediblər. Sadəcə olaraq, bu-nun öhdəsindən gəlmək lazımdır. Amma tamaşaçıların gözündə adiləşməyəsən deyə, düşünürəm ki, filmlər çəkilsə, elə o vaxtımı filmlərə sərf edərdim. Televiziya tamaşaları çəkilsə, televiziya ta-maşalarına çəkilərəm. Mütəmadi olaraq festivallar olsa, festivallara gedərəm. Amma aktyorun hər bir gününü onun üçün qızıldır. Fürsət-dən istifadə etmək lazımdır. Mən əlimi əlimin üstə qoyub otura bil-mərəm ki, mənə nə vaxtsa Holli-vuddan təklif gələcək. Yeni yaşa-nanlarla kifayətlənmək lazımdır. Mən bu gün xoşbəxt aktyorlar sı-rasında yam ki, Prezidentimiz tərə-findən 30 yaşımda Respublika-nın Əməkdar artisti fəxri adına layiq görülmüşəm. Uzun illər əhəmi-yətli tədbirlərin aparıcısı olmuşam. On ilə yaxındır ki, fasilələrlə də ol-sa Prezident təqaüdünə layiq gö-

“Mən bu gün xoşbəxt aktyorlar sırasında yam”

Əkbər Əlizadə: “Əlimi əlimin üstə qoyub otura bilmərəm ki, mənə nə vaxtsa Hollivuddan təklif gələcək...”

rülmüşəm. Bu gün də Prezident mükafatçısıyam və bununla da fəxr edirəm.

- Bir aktyor kimi, Azərbaycan seriallarının səviyyəsi sizi qane edirmi?

- Bilirsiniz, təzə- təzə başla-yanda büdrəmələr var idi. O bü-d-rəmələr nədən ibarət idi: görürdün ki, aktyorlar özlərini doğrulda bil-mirlər. Ələlxüsus da dramatik janrlarda çəkilən seriallarda. Am-ma bu gün Rövşən İsaqın çəkdiyi seriallar istər "Pərvanələrin rəqsi" olsun, istər "Yuxu kimi" serialı ol-sun, görün, nə dərəcədə tamaşa-çını ardınca çəkib aparmaq qü-v-sinə malikdir. Həm də çəkildi-yim "Qız atası" serialından aktyor olaraq çox razıyam. Bilirsiniz, ni-yə? Həm sujet xətti, həm yazılan ssenari, həm də aktyorların oyun tərzi. Tərəfmüqabilərim mənə, mən də onları qane etdiyim üçün çox razıyam. Tamaşaçılardan da bu sözləri eşidirəm. Bilirsiniz ki, tamaşaçı gözü tərəzidir. Nə xoşa gəlmirsə tamaşaçılar onu söyləy-çəkklər, onu deyəcəklər. Şükürlər olsun ki, bəyənilir.

- Maraqlıdır ki, bəzi tama-şaçılar 10-20 manat verib teat-ra bilet almırlar, amma KVN-lərə 100-200 manat xərcləyir-lər. Bu problemin kökünü nədə görürsünüz?

- Reklam, reklam, yenə də reklam. 21 mayda - mənim ad gün-ündə 45 illiyimlə bağlı "Qızıl toy" tamaşası oynanılacaq. Neçə ta-maşaçılar mənə dedilər ki, "İtic-ke.az" saytına daxil olduq ki, bi-letlər əldə edək, hələ də biletlər satılır. Reklam olmalıdır. Bilirsi-niz ki, reklam çox böyük xüsusi-yət daşıyır. Reklam olmadısa ta-maşaçı hardan bilsin ki, teatrın re-pertuarında hansı tamaşa, hansı

vaxtda oynanılacaq?! Ya gerek gedib teatrın qarşısından keçsin, ya da "Instagram" səhifəmizə nə-zər salsın. Amma televiziyalarda mütəmadi olaraq çarxlar çəkilsə, təqdim olunsan mən düşünürəm ki, bunun mütləq şəkildə müsbət nə-ticəsi olacaq. Siz KVN-i vurğula-dınız. Bir fərqi də deyim sizə. Tutaq ki, mən "Qızıl toy" tamaşasında oynayıram. Bu ay tamaşaya gələ bilməyən tamaşaçı öz-özlüyündə yəqin edib, güman edib ki, mən gələn ay gedə bilərəm. Gələn ay gedə bilmədim, o bir ay gedə bilərəm. Amma adını çəkdiyiniz KVN tamaşaları ildə bir dəfə oynanılır. Bir dəfə də oynanıldığı üçün ta-maşaçılar da arzulayırlar ki, o konserte düşsünlər. Bunun da bir fərqi var.

- Aktyor, müğənni, yoxsa aparıcı Əkbər? Sizə ən çox hansı doğmadır?

- Əlbəttə ki, aktyorluq. Çünki

“Düşünürəm ki, bir aktyor hansısa şairdən bir bənd də olsa şeir bilmirsə, bu onun kasadlığıdır”

mənim ilk peşəm aktyorluqdur. Aktyorluq sənəti çox çətin peşədir. Təsəvvür edin ki, müğənnilərimi-zin sırasında bir neçəsi filmlərdə, teatr səhnəsində aktyorluq da, aktrisalıq da etdilər. Onlar özləri də etiraf etdilər ki, aktyorluq qat-qat çətin peşədir. Bilirsiniz ki, teatr sənəti incəsənət peşələri arasında çox ağır sənətdir. Və nə baş verir-sə anında, məqamında tamaşaçı-nın gözü qarşısında baş verir. Bu film deyil, bu serial deyil, bu tele-viziya tamaşası deyil ki, bir dublda çəkilsin, ikinci, üçüncü dubl da çə-kilsin, rejissor aktyordan istədiyini ala bilsin. Sən necə oynadınsa belkə də o tamaşaçı ömründə bir dəfə gəlir tamaşaya. Belkə ondan sonra daha heç gəlməyəcək ta-

relse qoyulmasın, hansı sözde fik-ri yayınmışdasa onu həmin yere qaytarmalısan. Elə sualla ki, ona o suallar aydın olsun.

Bilirsiniz ki, təqvimdə bizim 20 yanvarla bağlı, Xocalı günü ilə bağlı proqramlar da təqdim olunur. Baxmayaraq ki, mənim verilişim musiqili, əyləncəli verilişdir, mən o cür verilişlə də çıxış edirəm. Mən bir yerdə dayanmağı xoşlamıram. Aktyor tək-cə komik rollar oynama-mlı, həm də dramatik rollar oynama-lıdır. Mən dram, kino fakultə-sini bitirdiyimə görə bir az əvvəl də vurğuladım, Akademik Milli Dram Teatrında da, Cənnət xanımın ya-ratdığı Kamera Teatrında da çalış-mışam, cürbəcür rollar oynamı-şam, bundan sonra da təklif etsə-

lər, böyük məmuniyyətlə faciəvi janrda tamaşalarda oynayaram.

- Əkbər müəllim, siz eyni zamanda müğənniləri parodiya edirsiniz. Nə vaxtsa bunun üçün sizdən inciyənlər olub?

- Qətiyyə. Əksinə, Mirzə Ba-bayev, Brilliant Dadaşova, Nadir Qafarzadə, Qədir Rüstəmov, Zey-nəb Xanlarova, Sevdə Ələkbərza-də çox yaxşı qarşılayıblar. Bilirsi-niz, parodiya edəndə onu karika-tura şəkildə təqdim etməməli-sən, onu gülüş hədəfinə çevirmə-məlisən. Mən onların öz səsləriylə oxumağa cəhd göstərmişəm. On-ların səsləri üstündə parodiya et-məmişəm. Onların səsinə parodiya etmişəm. Əgər sən onların özünü göstərməyə çalışırsansa, əlbəttə, xoş gələr. Yox, inciyən olmayıb. Allah rəhmət eləsin, Zöhrə Abdul-layevanı parodiya etmişəm. Sonra Manananı parodiya etmişəm (Gü-lür.) Bir-bir yadıma düşür.

- İllərdi ki, Akademik Dövlət Musiqili Teatrda aparıcı səhnə ustalarından birisiniz. Özünü bir teatr qurmaq istərdinizmi?

- Özüm tamaşa qurmaq istər-dim, teatr yox. Teatr yaratmaq çə-tindir. Bilirsiniz necədir, şahidi ol-muşuq, bir teatrı, tamaşanı əldə saxlamaq üçün kadr arxası çox çətinlikləri olur. Amma tamaşa qurmaq istərdim. Fikrimdə də var. Düşünürəm ki, bir aktyor olaraq mən özüm obrazın sətiraltı, şüu-raltı məqamlarını üzə çıxara bili-rəmsə, özümdən savayı tərəf mü-qabilim məndən nə istəyir, tələblə-ri nədir və yaxud mənim ona mü-nasibətim, bir də Cənnət xanımın mənə dörd il ərzində dərs deməsi mənim çox köməyimə çatıb. Çün-ki o, aktyorlara dərs deməklə ya-naşı, həm də bizimlə eyni kursda paralel olaraq rejissorlara da dərs deyirdi. Cənnət xanımdan çox şeyləri görüb-götmüşəm. İnşal-lah, qismət olar, günlərin birində arzum reallaşar.

Söhbətəşdi:
Fuad BİLƏSUVARLI

// Səmimi söhbət'in bu dəfəki qonağı yazıçı, şair Səhər Əhməddir. Səhər xanımın şeir və hekayələri, publisistik yazıları geniş oxucu auditoriyasına yaxşı tanışdır. Bir müddət "Xəzər" jurnalı redaksiyasına rəhbərlik edən Səhər Əhməd hazırda fərdi yaradıcılıqla məşğuldur. Şeirləri "Azərbaycan", "Ulduz" jurnallarında, qəzetlərdə və internet saytlarında yayımlanır.

- Səhər xanım, siz bu gün ədəbiyyat aləmində də, jurnalistika sahəsində də, o cümlədən televiziya məkanında da kifayət qədər tanınırsınız. Əsərləriniz təkcə Azərbaycanda deyil, qardaş Türkiyədə, Azərbaycanımızın Güneyində, eləcə də ingilisdillli qaynaqlarda dəfələrlə nəşr olunub. Bədii qiraət ustaları şeirlərinizə dönə-dönə, sevə-sevə müraciət edir. Güney Azərbaycanda şeirləriniz, xüsusilə də "Ay qız" şeirləriniz çox sevilir. Qeyd etdiyim kimi, televiziya aparıcısı kimi də özünüzdə təsdiq etmişiniz, artıq öz tamaşaçınız var. Təbii ki, bütün bu uğurlara bir günün içəri-

"Dünənki sənle bugünkü sən arasında fərq var..."

"Sözle oynamaq mənim üçün hobbilya çevrilib"

Səhər Əhməd: "Özümü şairliyə qoyub, övladlarımin həyatını qaralda bilmərəm"

"Elə sədlər var ki, hələ də onları aşmamışam..."

sində nail olmamısınız, müəyyən bir yol qət etmişiniz. Uğura aparan yol adətən enişli-yoxuşlu, keşməkeşli olur. Mümkünsə, bu haqda eşitmək istərdik.

- Xoş sözlərinizə görə sağ olun. Doğrusu, heç vaxt yaradıcılığa karyera kimi yanaşmamışam. Yəni burada birxətli olaraq irəli getmək, nələrsə qazanmaq haqda düşünməmişəm, belə bir iddianı olmayıb. Ona görə də müxtəlif maneələr yaratmaq istəyən, yaxud məni məni enerjiyə yükləməyə çalışan insanlara heç vaxt fikir verməmişəm. Çünki, dediyim kimi, yaradıcılıqdan xüsusi istəyim olmayıb. Mənim üçün şeir yazmaq, yaradıcılıqla məşğul olmaq həyat tərzidir. Başqa işlərlə paralel düşüncələrimi, hisslərimi yazmışam. Hisslərimi ifadə etmək qabiliyyətimin olduğuna görə həmişə Tanrıya şükür etmişəm və yavaş-yavaş buna əl alışmışam ki, artıq sözle oynamaq mənim üçün əlavə bir hobbilya çevrilib. Məncə, əsl yaradıcılıq məhz belə olmalıdır. Yaradıcı insan yaradıcıdan nəse ummalı deyil. Bu sanki bir futbolçunun topa olan münasibəti, topla oynudur. Yəni necə ki, bir rəssam öz fırçası ilə yalnız yaxşı bir əsər yaratmağı düşünür, ondan o tərəfi düşünmür, eləcə də əsl şair, əsl yazıçı yazdıqlarına onu zirvəyə ucaldacaq bir vasitə kimi yanaşmır, sadəcə rəssam fırçası, futbolçu topu seçdiyi kimi, o da özünə söz seçir və onunla hər gün daha gözəl oynamaqdan zövq alır.

- Siz əyalətdə dünyaya gəlmisiniz, orada boya-başa çatmışınız. Müəyyən yaşdan sonra paytaxta gəlib burada ailə təhsil almışınız, ailə həyatı qurmuşunuz və artıq uzun illərdir ki, Bakıda yaşayırırsınız. Paytaxta ilk gəlişinizi necə xatırlayırsınız? Əyalətdəki həyatınızla paytaxtdakı həyatınız, o zamankı Səhərlə bugünkü Səhər arasında nə kimi fərq var? Bütün bu illər ərzində qazandıqlarınız çox olub, ya itirdikləriniz?

- Təbii ki, qazandıqlarım çox olub. Ümumiyyətlə deməzdim ki, yaradıcılığa görə nə isə itirmişəm. Yəni deyirəm, mən yaradıcılığa xüsusi enerji sərf etməmişəm. Yaradıcılığa görə nədənsə vaz keçməmişəm. Təbii ki, yaradıcı insanın yaşama, cəmiyyətə adaptasiyası bir az çətin olur. Mən də bununla qarşılaşmışam, amma bunu ətrafıma hiss etdirməməyə çalışmışam. Bilirəm, bunu etməyim doğru olub, ya səhv, yəni "ay, mən şairəm, mənim hallarım var, mən başqalarından fərqlənirəm, mənim öz üsyanımı ifadə etmək hüququm var" kimi düşüncələrim olmayıb. Əksinə, həyatım boyu çalışmışam ki, başqalarından fərqlənməyim, sıradan biri olum, şairlik həyatıma mane olmasın. Yəqin ki, bu səbəbdən bu günədək ciddi itkilərim olmayıb. Gənc olanda düşünmüşəm ki, bu valideynlərimə yaşatmağa haqqım yoxdur, ana olandan sonra isə düşünmüşəm ki, bunu övladlarıma yaşatmağa haqqım yoxdur. Çünki

valideynlərim üçün övlad olmuşam, balalarım üçün isə anayam. Ödür ki, özümü şairliyə qoyub onların həyatını qaralda bilmərəm. Bəlkə də özümdən çox başqalarını düşünmüşəm, onu deyə bilmərəm. Bəlkə özümdən nələri isə itirmişəm, özümən nələri isə qurban vermişəm. Amma gözle görünəcək bir itkim olmayıb.

O zamankı həyatımla bugünkü həyatım arasındakı fərqlə gəlincə isə, ali təhsil almaq üçün əyalətdən paytaxta gəlib burada yaşayan insanlarda necədirsə, mənə də elədir. Təbii ki, yaşı da böyük əhəmiyyəti var. Ümumiyyətlə, həyatımın ayrı-ayrı mərhələlərinə - uşaqlığıma, gəncliyimə, tələbəliyəmə baxanda elə bilirəm ki, o adam başqa adamdır. Çünki mən həmişə həyatımda, ətrafımda baş verənləri daha dərinlən anlamağa çalışıram, psixanalizlə maraqlanıram, öz üzərimdə işləyirəm və deyim ki, o zamankı Səhərlə indiki Səhər arasında çox fərq var, hətta dənənki sənle bugünkü sən arasında belə fərq var. Mənə elə gəlir ki, hər kəsə belədir.

- Sizin hər bir şeiriniz özünəməxsusluğu, səmimiyyəti ilə seçilir. Maraqlıdır ki, bu şeirlərdən hansı daha çox avtobiografikdir? Yəni hansı şeirinizdə özünüzdə daha çox ifadə etmişiniz? Təbii ki, hər bir şeirinizdə sizdən nəse var. Ümumiyyətlə, hər bir yaradıcı insan yaratdıqlarında özünü ifadə edir. Mənə görə, yaradıcılıq özünüifadə vasitəsidir. Amma söhbət daha çox avtobiografik olanından, özünüzdə, həyatınızda, yaşantılarınızda daha dərinlən ifadə etdiyiniz şeirdən gedir. Ümumiyyətlə, şeir yazmaq sizdə hansı ehtiyacdən doğur?

- Mən deyirdim ki, ümumiyyətlə bütün yaradıcılığım avtobiografikdir. Şeirlərimdə hər zaman öz hisslərimi, duyğularımı ifadə etmişəm. Hekayələrimin eksəriyyəti şahidi ol-

duğum hadisələr əsasında yazılıb. Daxilimdən keçirə bilmədiyim hissi, müşahidə nöqtəmdən yayınan hadisəni təsvir edə bilmirəm, daha doğrusu, bunu etmək içimdən gəlir. Heç vaxt hansısa hazır mövzuda yazmamışam. Çünki buna ehtiyacım yoxdur. Mən yalnız özümü məşğul edən mövzuları yazıram. Məni yalnız özümün cavabını tapmaq istədiyim suallar düşündürür. Bu baxımdan, şeirlərimin eksəriyyətində sırf özümü yazmışam. Elə şeirim var ki, orada həyatımın hansısa bir gününü təsvir etmişəm. Bu cür şeirlərdən xoşum gəlir, çünki onlarda həyatımdan bir gün, gerçək yaşantılarım var. Misal üçün, o qəbildən olan, özümün çox sevdiyim şeirlərdən birində deyirəm:

**Bu gün yeni şeir yazdım,
Bir də təzə dərs keçdim.
Ədəbiyyatdan lirik növ,
Dildən sonor səs keçdim.**

**Əzizlədim şagirdləri,
Başların sığalladım.
Ən çox ən dəlisovların,
Ən çox ən ciğalların.**

**Nə satıcı hirsələndirdi,
Nə bir "QAI" saxladı.
Bu gün açıb qollarımı
Həyatı qucaqladım.**

**Oğlumla futbol oynadım,
Qızımın mahnı qoşdum.
İtimlə şəkil çəkdirdim,
Pişiyimlə barışdım.**

**Suladım çiçəklərimi,
Bağdan nar dərib yedim.
Sonra ağacı oxşayıb,
Sağ ol, dadlıdır, - dedim.**

**Bu gün hər gündən biri, Bu mən hər kəsə bir.
Yazdığım şeirdən biri, Keçdiyim dərsdən biri.**

- Yaradıcı insan müəyyən mənada komplekslərdən azad in-

sandır. Mənə elə gəlir ki, kompleksləri olan, özünə qapalı şəxs yaradıcı insan ola bilməz. Kompleksləri həmişə onu sıxacaq, arxaya çəkəcək, özünü bütünlüklə ifadə etməsinə mane olacaq. Xüsusilə bu şairlərə, özü də kişilərdən daha çox, qadın şairlərə aiddir. Çünki qadınlar kişilərlə müqayisədə daha emosionaldırlar, hiss və duyğularını daha çilgün şəkildə ifadə edirlər. Siz necə, komplekslərinizdən arınmaq üçün öz üzərinizdə işləməli olmusunuz, ya təbiətən komplekssiz insansınız? Ümumiyyətlə, bir insan kimi özünüzdə necə xarakterizə edərdiniz?

- Xeyr, deməzdim ki, komplekssiz insanam. İndinin əzində də komplekslərdən tam azad deyiləm. Düzdür, uşaqlıq illərimdə daha çox komplekslərim vardı, indi xeyli rahatam. Amma hamının kompleks etdiyi bəzi məsələlər var ki, mən onları kompleksə çevirmirəm. Özüm üçün müəyyən etdiyim qanunlar var. Ədalətli saydığım söz deyirəm, addımı atıram. Kimse kənardan mənə başqa cür baxa bilər. Kimse məni çilgün, deməyəcək, hətta nankor belə adlandıra bilər. Amma davranışımın doğru olduğunu bilirəm deyə, özümə bunu etməyə icazə verirəm. Bu və buna bənzər müəyyən məsələlərdə məni kompleksiz adlandırmaq olar. Amma elə sədlər var ki, hələ də onları aşmamışam. Misal üçün, bəzi məsələlərə cəmiyyətin gözü ilə baxmaqdan xilas ola bilməmişəm. Özümə ətrafdakıların gözü ilə baxmaq, başqalarının fikrini nəzərə almaq kimi cüzi də olsa, komplekslərim qalmaqdadır. İnanmıram ki, yaradıcı insan bütün komplekslərdən azad olmalıdır. Xüsusilə də bizim ölkədə, bizim cəmiyyətdə bu bir az çətin məsələdir.

(Ardı var)

Söhbətəldi: RUNA

Mürsəl İRƏVANLI

Makedoniyalı İsgəndərin yaşadığı dövrdən (e.ə.356-323-cü illər) başlayaraq bir sıra məşhur yazıçılar və tarixçilər, o cümlədən Arrian, Plutarx, Kurtei, Pristotel, Kevint Rufdan tutmuş Şərq alimlərindən: Cahid Bəsri, Cərir Təbəri, Əhməd Dənəvəri, Nizami Gəncəvi və onlarca bu kimi məşhur şərq və qərb tarixçiləri, alim və şairləri mənsur və mənzum "İsgəndərnamə"lər adı ilə fatehin həyatı, fəaliyyəti və şəxsiyyəti haqqında fikir söyləyib; hər biri özünəməxsus və orijinal bir tərzdə mühakimə və mülahizə yürüdü. Bəzən tarixi hadisələrə yaxın, bəzən bədii və ədəbi aspektdə əsərlər meydana çıxıb, kimisi də mübağilələrlə dolu səhnələr yaratmışdır. Bu əsərləri iki qütbə bölmək olar: Tarixi əsərlər və bədii əsərlər. Bu "İsgəndərnamə"lərdə ancaq Firdovsi və Nizami yaradıcılığında İsgəndər obrazının tərənnüm və təhlilinə həsr edilmiş "Şahnamə" və "İsgəndərnamə" əsərlərini götürüb bu iki cəhəti əhatə edən ədəbi əlaqə haqqında müfəssəl fikir söyləməyi qərarlaşdırdıq. Belə ki, Firdovsi "Şahnaməsi" ilə Nizami "Xəmsə"si arasında üç mövzu müstəqil işlənmişdir: İsgəndər, Bəhrəngur, Xosrov və Şirin mövzuları...

(Əvvəli ötən sayımızda)

Bəs şərq mənbələrinin təsir dairələri hansılardır?

282(895) hicri qəməri ilində və fat edən Əbu Həniyə Əhməd ibn Davud Dinəvərinin kitabına "Əl Əxra-bərətəval" əsərində yerləşən bir sıra tarixi mətləblər həm Firdovsi, həm də Nizami əsərlərində öz əksini tapır. O cümlədən, Daranın İsgəndərdən bac və xərac istəməsi mövzusu. Hərəsi 40 misqal vəznə olan yüz min qızıl yumurta məsələsi. Həmin müəllif Darabın (III Daranın atası) yunan padşahı Filipin qızı ilə evlənməsi və qızın ağzından pis iy gəlməsinə görə geri qaytarılması məsələsini qələmə almışdır. Dinəvəriyə görə fars padşahı Bəhrəmin oğlu Dərab yunan padşahı Filipin qızı Nahidlə evlənir. Nahid hamilə olur. Ancaq onun ağzından xoşagəlməz iy gəldiyinə görə onu geri göndərir. Nahid Makedoniyaya qayıdır. Ağzının pis iyini Səndər adlı bir otla müalicə edirlər.

Nahid bir oğlan doğur. Onu müalicə edən ot xətinə oğlanın adını Al Səndər qoyur. Bu ad sonralar Al İsgəndər sözünə çevrilir. Firdovsi də "Şahnamə"də həmin hadisəni eyni ilə təkrar edib yazır:

"...Padşahın ürəyi gəlindən soyudu, onu Filqusun yanına geri göndərdi. Qız kədərli idi, həmçinin hamiləydi. Ancaq bu sirri dünyada kimsəyə açmadı. Gözlə xanım vaxt yetişəndə parlaq günəş kimi bir oğlan doğdu. Boyu sərv kimi, özü çiçək kimi idi. Anası adını Səndər qoydu. Maraqlıdır ki, Firdovsi də Dinəvəri kimi İsgəndər sözünün hərfi mənasını ağızdan pis iyi aparən ot adı ilə izah etmişdir. Ancaq yunanların özləri bu adın mənasını "bəhər müdafiəçisi" kimi qeyd etmişlər".

Yuxarıdakı epizodun qələmə alınmasında Firdovsi ilə Nizami arasında tam ittifak və ziddiyyət

vardır. Nizami məsələni tamamilə bunun əksinə qoyur. Və bir çox bu kimi variantların hamısını rədd edir. İsgəndərin yunanlı, özü də Filipin oğlu olduğunu təsdiq edir və deyir ki, atəşpərəst farslı İsgəndərin nəslini aparıb Daraya bağlayır. Ancaq mən tarixləri nəzərə alıqda, həm də Allahın tanıyanların kitablarını oxuduqda, onların dediklərindən doğrulun görmədim. Yalan söz heç vaxt özünü doğrultmaz, hər ölkənin mənbələrinə əsasən doğrusu budur ki, İsgəndər Filqusun (Filipin) oğlu olmuşdur. Başqa deyilənlərin əyri olmadığına görə onları təsdiq etməyə ixtiyarım çatmadı.

Nizaminin bu epizodda Dinəvəri və Firdovsinin mülahizələrini rədd etməsi tarixi - Təbəri ilə uyğun gəlir. Tarixi - Təbəridə də İsgəndər yunanlı Filipin oğlu kimi təqdim edilir...

Tarixi Təbərinin özünə gəldikdə Əbu Cəfər Məhəmməd ibn Cərir ət Təbəri (838-923) özünün "Tarixülüməmvəl mülk" adlı əsərində İsgəndərin həyatı, şəxsiyyəti, hərbi fəaliyyəti və yürüşləri haqqında geniş məlumat vermişdir. Dahi Nizaminin gözəndən keçirdiyi qaynaqlardan biri də həmin mənbə olmuşdur. Təbəri də İsgəndərin fars padşahı Darabın oğlu olduğunu cəfəngiyat və uydurma hesab edərək əsassız olduğunu təsdiqləmişdi. Axi, Firdovsi fars ənənəsini və əsasən İsgəndərin fars taxt-tacına çatması hüququna malik olması mülahizəsini nəzmə çəkir. Necə ki, vaxtilə misirlilər də öz tarixi ittiqatlarını saxlamaq üçün İsgəndərin Misir padşahı Her-Taleb nəslindən hesab edirdilər. Ancaq Təbəri bu, uydurmaları rədd edir. Nizami də Təbəriyə haqq verməklə başqa mülahizələri rədd edir. Təbəri İsgəndərin nəslini ulu babalarını aparıb Eys və İshaq, nəhayət, İbrahim Xəlillullah nəslinə çıxarır. Nizami də öz "İsgəndərnamə"sində həmişə bunu təsdiq edir. İsgəndərin atası Filip haqqında

Tarixi Təbərinin özünə gəldikdə Əbu Cəfər Məhəmməd ibn Cərir ət Təbəri (838-923) özünün "Tarixülüməmvəl mülk" adlı əsərində İsgəndərin həyatı, şəxsiyyəti, hərbi fəaliyyəti və yürüşləri haqqında geniş məlumat vermişdir. Dahi Nizaminin gözəndən keçirdiyi qaynaqlardan biri də həmin mənbə olmuşdur. Təbəri də İsgəndərin fars padşahı Darabın oğlu olduğunu cəfəngiyat və uydurma hesab edərək əsassız olduğunu təsdiqləmişdi...

söyləyir: - Dünyanın ən yeni növrəql şahidi, Eysin və İshaqın nəvəsi idi - deyə yenə də Firdovsini rədd, Təbərinə təsdiq edir. Təbəri tarixində də bir məsələ Nizamini qane etmir. O da İsgəndərin anasının adı məsələsidir. Təbəri onun anasını Hulaşəndrus adlandırır. Firdovsi "Şahnamə"sində Nahid və türkdillər mənbələrində Ruqiyyə adlandırılır. Odur ki, bəzi məxəzlərdə həm İsgəndərin, həm də anasının misirli, farslı və qeyri yerdən olduğu müddəalarını irəli sürülür. Ancaq Nizami bu kimi birtərəfli mülahizələri rədd edir, həm İsgəndərin, həm də anasının yunanlı olduğunu təsdiq edir.

Firdovsi öz ölməz, həmişəyaşar "Şahnaməsində" makedoniyalı İsgəndərin anadan olduğu gündən ölənə qədər tərcümeyi-halını səliqə ilə nəzmə çəkir. İsgəndərə bir fars şairi kimi vətənpərvər baxımından yanaşır, haqlı olaraq heç vaxt ona xoş rəftar olmayıb. Həmişə İsgəndərə kin və nifrət bəsləyir. Şair İsgəndərin qələbələrini, qətl qərtlərini, eyş-işrətlərini, qəzəb, nifrət və intiqam hissi və həsrətləri ilə qələmə alıb. Ona heç vaxt Nizami kimi əsil bir qəhrəman tək baxmayıb, nikbin münasibətdə olmamışdır.

Firdovsi özünün "Şahnaməsində" yüzrlə İranlı-turanlı, yunanlı, ərəb və başqa ölkələr və xalqlara mənsub olan qəhrəmanların, o cümlədən də Makedoniyalı İsgəndərin obrazını yaratmışdır. Say etibarlı ilə "Şəhnamə" qəhrəmanlarının həddindən artıq çox olması, şairə, onlar haqqında daha geniş

və hərtərəfli bəhs etmək imkanı vermişdir. Odur ki, Firdovsi çalışmışdır ki, "Şahnamə" qəhrəmanları, o cümlədən İsgəndər haqqında yığcam və ixtisarla danışsın. Lakin Nizami də "İsgəndərnamə" qəhrəmanlarının say etibarlı ilə "Şahnamə"yə nisbətən məhdud olması Gəncə dahisinə öz qəhrəmanları, o cümlədən əsas qəhrəmanı olan İsgəndər haqqında daha geniş danışmağa, onun əhvalatını, səciyyə-sini təfəsilatı ilə bəyan etməyə imkan vermişdir.

Əsas fərqlərdən biri də budur ki, Nizami İsgəndərə Firdovsi gözü ilə baxmayıb. Şair çalışmışdır ki, əsərinin qəhrəmanı sözün əsil mənasında bir müsbət qəhrəman kimi tərənnüm etsin. Onu böyük bir sərkərdə, misilsiz mütəfəkkir və nəhayət, bir peyğəmbər kimi təqdim edir ki, bütün bəşəriyyəti xoşbəxtliyə çıxarmaq əzmində olduğunu göstərsin.

Soruşula bilər ki, nə üçün Nizami biganə bir şəxs olan Makedoniyalı İsgəndəri əsərinin qəhrəmanı edib onun adını əbədiləşdirmiş? Bu suala Hindistan alimi Şibli Nəmani çox gözəl bir cavab vermişdir. Şibli Nəmani özünün "Şərqin min bir məşəli" əsərində (səh. 269-283) yazır:

"...Nizami dövründə artıq yeni bir epik əsərin, yeni bir dastanın yaranıb ortaya çıxması zərurəti hiss olunurdu. Zaman özü bunu tələb edirdi. Firdovsidən sonra bu işin öhdəsindən Nizami gəldi. Ancaq əsil qəhrəmanın kim olması Gəncə ustadını çox düşündürür. O, ərəb,

fars və türk qəhrəmanları haqqında söylənilmiş fikirləri təkrar etməsin deyərək, orijinal bir əsər yaratmaq üçün yeni bir qəhrəman axtarırdı. Nəhayət, şərq və qərbdə öz sərkərdəlik şöhrəti ilə tanınan İsgəndəri bu işə münasib bilmişdi..."

Nizami "İsgəndərnamə"ni nəzmə çəkdiyi vaxt "Şahnamə"nin yazılmasından təxminən 200 il keçirdi. Bu illərdə zaman, məkan, şərait hər şeyi dəyişdirib təkamül və tərəqqiyə doğru yönəlmişdi. Ədəbiyyatda da yeni fikir, yeni mətləb, yeni söz, yeni əsər tələb edilirdi. Odur ki, gah Nizami də zamanın bu qanuni tələblərini duyaraq özünü Şərq poeziyasının əsil və həqiqi varisi hiss edərək yeni şahnamə sayılan "İsgəndərnamə"sini yaratdı.

Makedoniya sərkərdəsi İsgəndəri də bu əsərin əsas qəhrəmanı seçdi. Nizaminin yaratdığı İsgəndər obrazı tamamilə tarixi İsgəndərdən fərqlidir. O, Nizami təbənin, zəhninin və arzusunun yaratdığı bir İsgəndərdir. Bir də ki, Nizaminin İsgəndəri əsərinin müsbət qəhrəmanı seçməkdə məqsədi heç də tarixi İsgəndərə bəraət qazandırmaq, yaxud tarixi saxtalaşdırmaq olmamışdır. Şair bədii əsər yaratmışdır: burada həqiqi və tarixi İsgəndərlə Nizaminin yaratdığı İsgəndər surətində eyniyyət olmamışdır. Tarixi İsgəndər başqa, Nizaminin obrazını əbədiləşdirdiyi İsgəndər tamamilə başqa simalardır. Şair tarix yox, bədii əsər, mənzum roman yazdığına görə istədiyi kimi hərəkət etmişdir. O, bütün bəşər-sevər və insanpərvər şairlər kimi ədalətli, vicdanlı, rəhmətli və hərtərəfli inkişaf etmiş bir hökmdarın surətini təsvir və tərənnüm etməyə çalışmışdır.

Firdovsi "Şahnamə"sinin məziyyəti onun geniş kütlələr tərəfindən sevilməsidir; geniş xalq kütlələri tərəfindən sevilməsinin başlıca və əsas səbəbi odur ki, burada Firdovsi milli qəhrəmandan, milli istiqlalçılıq və əzəmət uğrunda aparılan mübarizələrdən, öz xalqının tapdığını məniyyətini və tarixini diriltməkdə qəsbkara qarışı ölüm-dirim cəhdindən və bu kimi vətənpərvərlik motivləri ilə səsləşən hadisələrdən söz açmışdır. O, biganələrə, kim olursa-olsun həqarət, nifrət, qəzəb və intiqam gözü ilə baxmışdır.

Nizami "İsgəndərnamə"sinin məziyyətləri ondadır ki, Nizaminin bu eposunda fəlsəfi, elm, ictimai, əxlaqi, bəşəri, hətta bəzi məsələlərə də son dərəcə diqqət və əhəmiyyət verilmişdir. Şair, sülh və hərbi, ictimai ədalət, insanpərvərlik və bir çox bu kimi həyatı məsələlər haqqında qələm çalmış, aydın və yad-daqalan fikir söyləmişdir.

Redaksiyadan: "Hurriyyat" qəzetinin kollektivi ötən həftə rəhmətə gedən müəllifə Allahdan rəhmət diləyir və yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verir.

